

Tietoaiika

6/2001

Tietoaika

10-14

Suomi on saavuttanut maailman foorumeilla ykkössijan ympäristö-yhteiskuntana.

Matka on ollut pitkä eikä perillä vielä olla.

Kannen kuvion Suomen auringonpaistetunneista laatinut Annukka Virta.

Tietoaika

www.tilastokeskus.fi/tietoaika
PL 3A, 00022 TILASTOKESKUS
Työpajakatu 13, HELSINKI 58 (käynti)
Sähköposti (Internet):
tiedotus.tilastokeskus@tilastokeskus.fi
henkilöt: etu.sukunimi@tilastokeskus.fi
faksi (09) 1734 2354
p. (09) 17341

Päätoimittaja:

Jussi Melkas,
p. 1734 3200

Toimitussihteerit

Jouni Kotkavuori,
p. 1734 2269
Mikko Erjas,
p. 1734 2236

Työryhmä:

Mikko Mäkinen
(informaatikko),
Hilkka Lehtikainen (taitto),
Irene Matis (ulkoasu),

Tilaukset:

p. (09) 1734 2011
f. (09) 1734 2500

myynti.tilastokeskus@tilastokeskus.fi

Irtotilasto: 39 mk,
vuositilasto 12 numeroa
vuodessa: 410 mk,
kestotilasto: 350 mk

Painopaikka:

Edita Oy

3 HIMMENEKÖ ENNUSTAJIEN KRISTALLIPALLO

4 KANSAINVÄLINEN KATSAUS

USA:n väkiluku kasvoi 33 miljoonalla 10 vuodessa
Euroinflaatio kiihtyi
Suomalaiset EU:n korkeakoulutetuimpia
EU:n työttömyysaste 7,8 %
Hakijamaiden työn tuottavuus alle puolet EU-tasosta
Navat jässä, ja riittää jäitä hattuunkin

6 SUOMEN-KÄVIJÖITÄ LÄHES NELJÄ MILJOONAA VUONNA 2000

9 SÄÄMINGINSALOSTA SUOMEN TOISEKSI SUURIN SAARI

10 YMPÄRISTÖYHTEISKUNTA – HAASTE VUOSISADAKSI?

15 KUNTIEN PALVELUTUOTANTOA MARKKINAHEIHOITETAAN

18 KOTIMAAN KATSAUS

- Kuluttajien luottamus talouteen elpyi hieman
- Matkapuhelimesta arjen työkalu
- Osakkeet painoivat sijoitusrahastot tappiolle
- Teollisuustuotanto väheni hieman
- Suurilla teollisuusyrityksillä hyvä tulos
- Suurten talonrakentajien tulokset paranivat
- Palkkasumma kasvoi 7,9 % tammi-maaliskuussa
- Teollisuusyritysten liikevaihdon kasvu hidastui jouluhelmikuussa 6 prosenttiin
- Palvelualojen liikevaihto kasvoi 9 prosenttia
- Työllisyys parani ja työttömyys väheni
- Palkat nousivat 4,7 prosenttia
- Inflaatio 3,0 %
- Tuottajahinnat nousivat
- Aikuiskoulutuksessa runsaat 1,7 miljoonaa henkilöä
- Ulkomaalaisten yöpymiset lisääntyivät 12 %

28-30 TILASTO-OPISTO

Paljastava kuva
Väestötietojen lähdeaineisto
Pitkät tekevät paljon lapsia ...
ja menestyvät muutenkin elämässä

Kokonaistuotanto muutos vuotta aiemmasta, %

s. 19

Teollisuustuotanto muutos vuotta aiemmasta, %

s. 20

Työllisyys muutos vuotta aiemmasta, %

s. 24

Työttömyys aste, %

s. 24

Inflaatio muutos vuotta aiemmasta, %

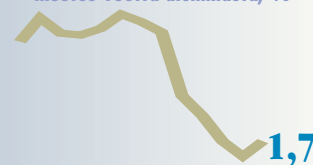
s. 25

Kuluttajabarometri luottamusluku

s. 18

Tuontihinnat muutos vuotta aiemmasta, %

s. 26

Himmeneekö ennustajien kristallipallo?

Kansainvälisen talouden suhdanne-ennusteet ovat viime aikoina olleet jossain määrin hämmäntävää luettavaa. Ennusteissa povataan lähes yksimielisesti talouden kasvun nopeaa elpymistä, vaikka tuoreimmat tilastotiedot viittaavat toisenlaiseen kehitykseen niin Yhdysvalloissa kuin Euroopassa.

Ennustajat ovat ilmeisesti yksissä tuumin päättäneet vauhdittaa taloutta toiveikkailla ennusteillaan. Enpä tiedä, onko tämä ennustajien tehtävä, mutta ennusteiden käyttäjien 'kuluttajansuoja' on aikaisemminkin osoittautunut heikoksi. Toki nytkin tunnustetaan, että riskit ennakoitua huonompaan kehitykseen ovat suuret. Myös konsensusesta poikkeavia ja selvästi synkempiäkin ennusteita on esitetty.

Ennustajien ongelmana on se, että nyt ei eletä pelkästään suhdannekäännettä, vaan todennäköisesti myös pysyvämpää – globalisaation ja uuden teknologian tuomaa – rakenteellista muutosta taloudessa.

Suhdanne-ennusteiden näkemyserot noudattavat pitkälti ns. uuden talouden uskovaisten ja epäilijöiden välistä rajalinjaa. Yhdysvaltain taantuma on jossain määrin syönyt uskottavuutta uuden talouden periaatteilta. Alkuvuonna bkt-kasvu hidastui merkittävästi ja samalla mm. työllisyys ja teollisuustuotanto kääntyivät miinuksille. Yritysten kannattavuus on tuntuvasti heikentynyt. Talouden itseään ruokkiva positiivinen kierre on oiennut taantumaan johtavaksi kehitykseksi. Tilanteen vakavuus voidaan päätellä myös siitä, että Yhdysvalloissa sekä raha- että finanssipolitiikkaa on reivattu hyvin voimakkaasti elvyttävään suuntaan.

Tuottavuuden nopeutuminen oli keskeinen tekijä 1990-luvun jälkipuoliskon vahvaan ja kestäväan talouskasvuun. Kuitenkin Yhdysvalloissa myös työn tuottavuuden kasvu on alkuvuonna pysähtynyt. Tämä viittaa siihen, että viime vuosien nopea tuottavuuskasvu saattoi olla pitkälti suhdanneluontoista.

Hyvän tuottavuuskehityksen ohella uuden talouden peruspilarit ovat olleet myös IT-sektorin nopea laajeneminen ja runsaat IT-investoinnit. Näiltäkin osin viime aikoina on koettu jyrkkä käänne. Tänä vuonna IT-investoinnit näyttävät supistuvan melko voimakkaasti paitsi Yhdysvalloissa myös monissa Euroopan maissa. Tämä ilman muuta hidastaa teknologisen kehityksen vauhtia.

Uuden talouden 'hype' johti parhaimmillaan jopa väitteisiin, että suhdannevaihtelut ovat kokonaan hävinneet. Uskottavampia lienevät kuitenkin argumentit, joiden mukaan suhdannesyklin

luonne on saattanut muuttua uuden teknologian myötä. Etenkin varastosykli ovat vaimentuneet IT-teknologian mahdollistaman reaaliaikaisen informaation myötä. IT-pääoman suhteellisen lyhyen käyttöiän on puolestaan arvioitu tasaavan investointien vaihteluita.

Toisaalta uuden talouden esiintulo on saattanut myös lisätä esimerkiksi yritysten kannattavuuden vaihteluita. IT-yritysten kustannusrakenne on usein poikkeuksellinen. Korkeat kiinteät kustannukset ja pienet marginaalikustannukset voivat tuottaa hyviä voittoja korkeasuhdanteessa, mutta vastaavasti myös nopean heikkenemisen taantumavaiheessa. Esimerkkejä tällaisista kannattavuuden jyrkistä vaihteluista on viime aikoina ilmaantunut runsaasti. Uuden talouden analyysi on keskittynyt ehkä liiaksi tarjontapuolelle unohtaen kuluttajien tärkeän roolin.

IT-alan ongelmien ohella kansainvälisen talouden näkymiä ovat viime aikoina horjuttaneet mm. öljyn korkea hinta, Euroopan elintarvikekriisi sekä valuutta- ja pörssikurssien jyrkät vaihtelut. Näiden yhteisvaikutusta on vaikea arvioida. Esimerkiksi teknologia-asiat ovat heikosti mukana ennustajien malleissa.

Epäilyistä huolimatta markkinoilla näyttää edelleen riittävän luottamusta uuden teknologian myönteisiin vaikutuksiin. Markkinoiden kykyyn ennakoida suhdannekäänteitä pitää kuitenkin sihenkin suhtautua varauksellisesti. Tunnettu amerikkalainen talousprofessori Paul Samuelson totesi aikoinaan, että "pörssi on ennustanut hyvin yhdeksän viimeisestä viidestä taantumasta". Potentiaaliset voitot suhdannekäänteiden onnistuneesta ennustamisesta ovat suuret, siksi käänteitä ennustetaan useammin, kuin niitä itse asiassa tapahtuu.

Markkinoiden luottamusta pönkittää OECD:n tuore keskipitkän ajan ennuste, jonka mukaan talouden potentiaalinen kasvu säilyy korkeana Yhdysvalloissa ja nopeutuu hieman myös Euroopassa. Myös työn tuottavuuden kasvun arvioidaan monissa maissa vauhdittuvan. Suomen talouden kasvupotentiaalini arvioidaan nousevan liki 4 prosenttiin vuosina 2003–2006.

IT-teknologiaa käyttävillä aloilla on edelleen runsaasti mahdollisuuksia kustannus- ja tehokkuussäätöihin. Etenkin Euroopassa näiden mahdollisuuksien hyödyntäminen on vasta alkuvaiheessa.

Kovin varmoja käsityksiä puoleen tai toiseen ei siis kannata heitellä. Vanha totuus on kuitenkin se, että ennusteiden luotettavuus on heikoimmillaan silloin, kun niitä eniten tarvittaisiin eli suhdannekäänteissä.

Tu. Peltola

RELANDER

Suurin väestölaskentojen välinen lisäys

USA:n väkiluku kasvoi 33 miljoonalla 10 vuodessa

USA:n jokaisen osavaltion väkiluku kasvoi vuoden 1990 ja 2000 väestölaskentojen välillä. Kyseessä oli ensimmäinen kymmenvuotiskausi 1900-luvulla, kun näin tapahtui. Kaikkiaan USA:n väestö kasvoi 32,7 miljoonalla, mikä on maan historian suurin väestölaskentojen välinen lisäys. USA:n väkiluku nousi 281,4 miljoonaan.

Edellinen väestölaskentojen välinen ennätyskasvu oli "baby boomin" vuosilta 1950-60.

Länsi kasvaa nopeimmin

Väestönkasvu vuosina 1900–2000 oli nopeinta USA:n länsiosissa. Kaikki eniten kasvaneet osavaltiot ovat lännessä: Nevada (66,3%), Arizona (40,0%), Colorado (30,6%), Utah (29,6%) and Idaho (28,5%). Määrällisesti eniten kasvoi Kalifornia; yli neljällä miljoonalla asukkaalla.

Varsin nopeaa väestönkasvu oli myös maan etelävaltioissa, kuten Georgiassa (26,4%). Määrällisesti paljon kasvoivat Texas, joka sai lähes neljä miljoonaa uutta asukasta, ja Florida, jonka väkiluku nousi kolmella miljoonalla.

Meksikolaisia jo yli 20 miljoonaa

Meksikolaista alkuperää olevien asukkaiden määrä kasvoi vuosina

1990–2000 peräti 53 prosenttia eli 7,1 miljoonalla. Kaikkiaan latinalaisväestö kasvoi melkein 13 miljoonalla 35,3 miljoonaan ja on nyt jo hiukan suurempi kuin musta, afroamerikkalainen väestönsä.

Latinalaisväestöstä meksikolaisia on 20,6 miljoonaa. Toiseksi suurin ryhmä ovat 3,4 miljoonaa puertoricolaista.

Enemmän kuin kolme neljänestä latinalaisväestöstä asuu USA:n nopeasti kasvaneissa länsi- ja eteläosissa.

Lähde: U.S. Census Bureau

Euro-inflaatio kiihtyi

EUROALUEEN inflaatio nousi 2,6 prosentista maaliskuussa 2,9 prosenttiin huhtikuussa. Vuotta aiemmin kuluttajahintojen nousuvauhti oli 1,9 prosenttia.

Maaliskuusta huhtikuulle inflaatio kiihtyi 12 jäsenmaassa. Nopeinta kuluttajahintojen nousu oli huhtikuussa Alankomaissa (5,3%), Portugalissa (4,6%) ja Irlannissa (4,3%); hitainta Britanniassa (1,1%),

Suomalaiset EU:n korkeakoulutetuimpia

SUOMI on EU:n korkeakoulutetuimpia maa, naisten vetämänä. Lähes kolmannes 25–64 vuotiaista, naisista vähän ylikin, on Suomessa suorittanut korkean asteen koulutuksen. Yleensä EU:ssa miehet ovat naisia koulutetumpia.

Lähimmäksi Suomen koulutustasoa EU:ssa pääsee Ruotsi.

Vähiten korkeakoulutuksen saaneita on Italiassa ja Portugalissa, kummassakin vain joka kymmenes 25–64 -vuotiaista on suorittanut korkean asteen tutkinnon. Myös Itävallassa osuus on varsin alhainen (11%).

Lähde: Eurostat News Release 5/7/2001.

Korkeakoulutettuja 25–64-vuotiaista 1999

	EU15	Belgia	Tanska	Saksa	Kreikka	Espanja	Ranska	Irlanti*
Kaikki	21%	27%	27%	23%	17%	20%	21%	22%
Miehet	22%	26%	26%	28%	19%	22%	21%	23%
Naiset	19%	27%	27%	18%	15%	19%	21%	22%

	Italia	Luxemburg	Alankomaat	Itävalta	Portugali	Suomi	Ruotsi	Britannia
Kaikki	10%	18%	23%	11%	10%	31%	29%	27%
Miehet	10%	22%	25%	12%	8%	28%	27%	29%
Naiset	9%	15%	20%	10%	11%	34%	30%	25%

*1997

Ranskassa (2,0%) ja Itävallassa (2,5%).

Suomen EU-yhdenmukaistettu inflaatio oli huhtikuussa 2,8 prosenttia, eli hiukan alle euroalueen keskiarvon.

Vuodessa inflaatio on kiihtynyt Alankomaissa 1,7:stä 5,3 prosenttiin, Ruotsissa yhdestä kolmeen prosenttiin ja Portugalissa 1,9:stä 4,6 prosenttiin. Irlannin viiden prosentin inflaatio sen sijaan on hiukan laskenut 4,3 prosenttiin.

Lähde: Eurostat News Release 5/2/2001.

EU:n työttömyysaste 7,8 %

EU:n työttömyysaste oli 7,8 prosenttia maaliskuussa, kun se vuotta aiemmin oli 8,5 prosenttia.

Alhaisin työttömyysaste on Luxemburgissa (2,3%), Alankomaissa (2,5% helmikuussa), Itävallassa (3,7%) ja Irlannissa (3,8%). Espanjan 13,5 prosentin

Kansainvälinen katsaus

	USA	Japani	Itävalta	Belgia	Tanska	Suomi	Ranska	Saksa	Kreikka	Irlanti	
Väkiluku (tuhansia)	2000	272750*	126178*	8109	10251	5339	5176	59373	82214	10558	3802
BKT (Mrd. US \$)	2000	9926,6	4610,6	189,2	227,2	160,8	121,6	1290,9	1873,0	111,8	93,9
BKT/as ostovoimakerroin OECD=100	2000	151	107	109	110	119	104	97	105	67	119
BKT:n vuosimuutos-%	q4/00	2,7*	2,8	2,5	3,1	2,3	5,5	3,0	2,6	3,4*	9,8*
Teollisuustuotanto, vuosimuutos-%	maalisk.	-0,9*	-0,4	6,7*	3,5*	5,9	5,8	1,9	3,5	1,8*	34,0*
Työttömyysaste, %	maalisk.	4,5*	4,7	3,7	6,8	4,7*	9,0	8,6	7,7	..	3,8
Inflaatio, vuosimuutos-%	huhtik.	3,3	-0,4*	3,1	2,8	2,7	3,0	1,8	2,9	3,5	5,6
Vähittäiskaupan myynti, vuosim. %	helmik.	1,5*	2,1*	3,0	16,5*	-0,5	7,4*	1,9*	-2,4	4,2*	4,0
Osakkeiden hinnat, vuosimuutos-%	huhtik.	-3,0*	-21,1	2,8*	5,7*	16,1*	-42,3	-13,3	-29,3*	-39,9*	-1,7

Lähde: OECD Main Economic Indicators ja Key Economic Indicators, Eurostat Statistics in Focus. Population and social conditions, Viro ja Venäjä (tiedot eivät ole täysin vertailukelpoisia muiden kanssa): Tilastokeskuksen IBS-palvelu

Inflaatioluvut perustuvat kansallisiin kuluttajahintaindeksihin, joten ne voivat poiketa Eurostatin yhdenmukaistetusta kuluttajahintaindeksistä.

työttömyys on edelleen EU:n korkein.

Viimeisen vuoden aikana työttömyys on merkittävimmin laskenut Irlannissa (4,6:sta 3,8 prosenttiin), Ranskassa (10,0 % – 8,6 %), Alankomaissa (2,9 % – 2,5 %) ja Ruotsissa (6,4 % – 5,4 %).

Lähde: Eurostat News Release 47/2001.

Hakijamaiden työn tuottavuus alle puolet EU-tasosta

EU:n talouden tuottavuus on 2,5 kertaa suurempi kuin yhteisöön hakevien maiden vuoden 1998 lukujen mukaan. Ero tuottavuudessa on suurin maataloudessa, jossa hakijamaiden työn tuottavuus oli vain 28 prosenttia EU:n keskiarvosta.

Keskimäärin hakijamaiden työn tuottavuus oli 41 prosenttia EU:n keskitasosta. Erot hakijamaiden – kuten myös jäsenmaiden – välillä ovat kuitenkin suuria. Hakijamaista Tsekki ja Unkari, joissa tuottavuus oli 58 prosenttia EU-tasosta, ylsivät ohikin heikoimman EU-maan eli Portugalin (55 % EU-keskiarvosta). Slovenia (71 %) ylsi jopa lähelle toiseksi heikointa jäsenmaata eli Kreikkaa (72 %).

Alhaisimmat työn tuottavuuslukumat löytyvät Bulgariasta (25 % EU-keskiarvosta), Latviasta (27 %). Liettuasta (30%) ja Romaniasta (32%).

Lähde: Eurostat News Release 55/2001.

Navat jäässä, ja riittää jäitä hattuunkin

PYSYVIÄ jäämassoja eli jäätiköitä muodostuu lumirajan yläpuolella olosuhteissa, joissa lumen vuotuinen kasautuminen ylittää sulamisen. Päiväntasaajan seuduilla lumirajan korkeus on noin 5 000 metrissä, Alpeilla noin 3 000 metrissä ja Skandinaviassa noin 1 000 metrissä. Napaseuduilla lumiraja on jo merenpinnan tasossa.

Nykyisten jäätiköiden yhteinen laajuus on noin 15,5 miljoonaa km² eli 10 prosenttia maapallon maapinta-alasta. Tästä Antarktiksella mannerjäätikön osuus on noin 13,1 miljoonaa km² ja Grönlannin mannerjäätikön noin 1,8 miljoonaa km². Lauhkeiden ja

lämpimien vyöhykkeiden vuoristojäätiköiden kokonaisala on noin 52 000 km². Noin 20 000 km² jäätiköistä sijaitsee Pohjoismaissa, lähinnä Islannissa, Huippuvuorilla ja Norjassa. Suomesta jäätiköt puuttuvat.

Jäätiköt sitovat parisen prosenttia maapallon vesivaroista. Suuri huolenaihe on ilmaston yleisen lämpenemisen vaikutus jäätiköiden mahdolliseen sulamiseen. Jäätiköiden paksuus vaihtelee huomattavasti. Suurten alppijäätiköiden paksuus on joitakin satoja metrejä, mutta mannerjäätiköiden Antarktiksella noin 4 000 metriä ja Grönlannissa 1 800–3 000 metriä.

Morfologian perusteella jäätiköt jaetaan vuoristo- eli

alppi-, edusta- ja peittojäätiköihin. Tunnetuin esimerkki vuoristojäätiköistä on Alppien Aletschgletcher (118 km²) Sveitsissä. Esimerkki edustajäätiköistä, joita esiintyy viileiden alueiden vuoristojen edustoilla, on Malaspina Glacier Alankomaissa. Edustajäätiköihin luetaan myös ns. šelfijäätikkö eli lauttajää, joka on matalaan mereen päätyvän mannerjäätikön jatkeeksi muodostunut kelluva jääkenttä. Antarktiksella ja Grönlannin mannerjäätiköt ovat laaja-alaisia peittojäätiköitä. Viimeksi mainittuja ovat myös mm. Islannin Vatnajökull (8 300 km²) ja Norjan Jostedalbreen (487 km²).

Kvartaaristen jääkausien aikana jäätiköt peittivät yli kolminkertaisen alueen nykyiseen verrattuna. Meidänkin maakamaramme on täynnä jääkauden jättämiä jälkiä silokallioineen, harjuineen ja moreeneineen.

Pohjoismaiden suurimmat jäätiköt

nimi	sijainti	pinta-ala km ²
Austfonna m. Vegafonna	Koillismaa, Huippuvuoret	8 492
Vatnajökull	Islanti	8 300
Olav V Land	Länsimaa, Huippuvuoret	4 150
Langjökull	Islanti	953
Hofsjökull	Islanti	925
Mýrdalsjökull	Islanti	596
Jostedalbreen	Sogn og Fjordane, Norja	487
Vestre Svartisen	Nordland, Norja	221
Søndre Folgefonna	Hardaland, Norja	185
Drangajökull	Islanti	160
Østre Svartisen	Nordland, Norja	148
Blåmannsisen	Nordland, Norja	87
Eyjafjallajökull	Islanti	78
Hardangerjökulen	Hardaland, Norja	73

Kai Enkama
Maailma numeroina

5778	15923	4494	10007	39475	8871	7185	59720	377030	145943*	1436	2000
1074,0	366,5	162,3	104,3	555,6	228,0	240,3	1415,6	7830,9	246,7	5,1	2000
103	115	123	74	81	102	126	100	99	34*	33*	2000
2,7	3,2	0,9	3,4	3,7	2,4	2,6	2,6	3,0	6,8	7,0*	q4/00
2,0*	2,5*	-2,8	3,8*	-1,4	6,2*	5,0*	1,0*	3,9*	3,6	4,1	maalisk.
9,9*	2,5*	3,5*	4,6	13,5	5,4	2,6*	5,2*	7,8	9,6	13,9*	maalisk.
3,1	4,6*	3,8	4,5	4,0	1,8*	1,2	1,8	2,6*	23,7*	6,4	huhtik.
-0,6	-3,1	0,7*	0,2*	4,6	2,5	2,7	5,9*	2,5*	8,7*	14,0*	helmik.
-9,0	-15,2*	1,7	-18,0	-13,4*	-12,2*	0,0*	-13,9	huhtik.
Italia	Alankomaat	Norja	Portugali	Espanja	Ruotsi	Sveitsi	Britannia	EU yhteensä	Venäjä	Viro	

*Poikkeukset: Väkiluku: USA, Japani ja Venäjä 1999 BKT/as: Venäjä ja Viro 1996 BKT (vuosimuutos): USA 01q1; Viro 00q3; Kreikka ja Irlanti 1999 Teollisuustuotanto (vuosimuutos): USA 0104; Itävalta, Belgia, Irlanti, Italia, Alankomaat, Portugali, Ruotsi, Britannia ja EU-yht. 0102; Kreikka 0012; Sveitsi 00q4 Työttömyysaste: USA 0104; Tanska ja Alankomaat 0102; Italia ja Britannia 0101; Norja ja Viro 00q4; Sveitsi 00q2 Inflaatio: Japani, Alankomaat, Ruotsi, EU-yht. ja Venäjä 0103 Vähittäiskaupan myynti (=volyymi): Britannia 0104; USA, Japani, Suomi, Ranska, Norja, Venäjä ja Viro 0103; Belgia, Portugali ja EU-yht. 0101; Kreikka 0012 Osakkeet: USA, Itävalta, Saksa, Alankomaat ja Sveitsi 0103; Belgia, Tanska, Kreikka ja Espanja 0102; Ruotsi 0012

Keitä he ovat?

Miksi he tulevat?

SUOMEN-KÄVIJÖITÄ LÄHES NELJÄ MILJONAA VUONNA 2000

*Työmatkalaisia on Suomen-kävijöistä kolmannes,
mutta he jättävät enemmän rahaa kuin vapaa-ajan matkalaiset,
kertoo rajahaastattelututkimus.*

*Venäjältä tuli viime vuonna matkustajia jo enemmän kuin Ruotsista.
Venäläiset toivat myös eniten rahaa Suomeen; yli 1,6 miljardia markkaa.*

Markku Nieminen

Joku on ehkä maasta poistuesaan huomannut Tilastokeskuksen siniseen virka-asuun sonnustautuneiden rajahaastattelijoiden esittävän kysymyksiä lähteville matkustajille. Rajahaastattelututkimuksilla selvitetään Suomessa vierailleiden ulkomailla asuvien matkustajien määriä ja vierailujen luonnetta. Vuonna 2000 haastatteluja tehtiin lähes 50 000.

Viime vuonna Suomessa kävi lähes 3,8 miljoonaa muissa maissa asuvaa matkustajaa. Tähän joukkoon mahtuu monenlaista kulkijaa, joiden motiivit, matkan luonne ja rahankäyttö poikkeavat suurestikin toisistaan. Lähes joka toinen matkustaja tuli Venäjältä tai Ruotsista. Venäjä ohitti Ruotsin suosituimpana lähtömaana. Euroopan ulkopuolelta tuli Suomeen ainoastaan joka kymmenes maassamme käynyt ulkomainen matkustaja.

Edellisvuosien tapaan vilkkain matkustuskuukausi oli heinäkuu, jolloin Suomessa kävi 650 000 ulkomaista matkustajaa. Kaikista vuoden 2000 aikana tehdyistä vierailuista noin puolet ajoittui kesä-syyskuulle. Vapaa-ajan matkoja tehtiin työmatkoja enemmän kesä-elokuussa sekä tammi- ja joulukuussa.

Kymmenesosa Suomen kansalaisia

Joka kymmenes ulkomailla asuva matkustaja oli Suomen kansalainen. Eniten Suomen kansalaisia oli Belgiasta tulleiden keskuudessa, joista moni varmasti oli Brysselissä työskentelevä suomalainen tai hänen perheenjäsenensä. Joka viides Ruotsista tulleista oli Suomen kan-

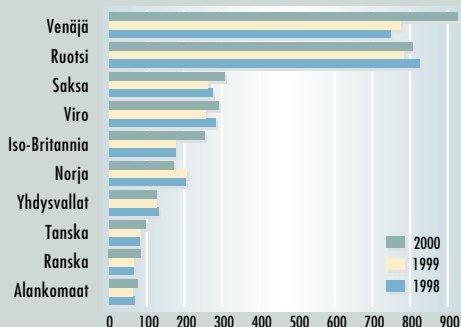
salainen, venäläisistä vain kaksi sadasta.

Matkustajien keski-ikä oli 40 vuotta. Heistä kolme viidestä oli miehiä. Yli kolmannes matkusti yksin, kolmanneksella oli matkaseuranan joku perheenjäsen tai sukulainen. Ainoastaan joka kymmenennellä oli mukanaan lapsia.

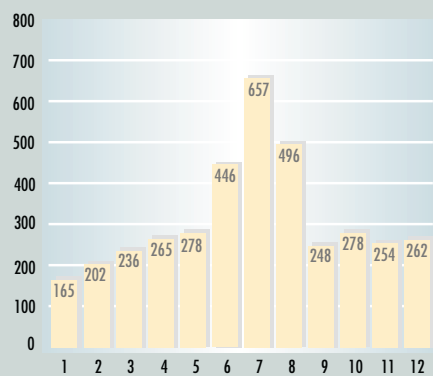
Japanilaiset innokkaimpia pakettimatkalaisia

Kaikkiaan 12 prosenttia matkustajista oli pakettimatalla, vapaa-ajan matkalaisista neljäsosa. Kun kuulee puhuttavan japanilaisesta turistista, helposti tulee mieleen ryhmässä liikkuva innokas valokuvaaja. Japanilaisista pakettimatkalaisia olikin puolet ja heidän pakettimatkinsa kalliita.

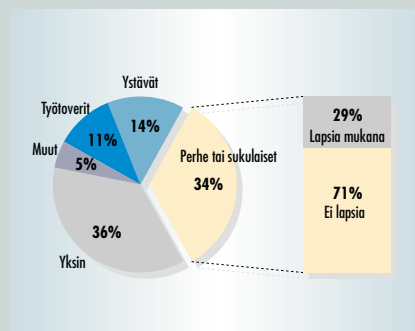
Suomessa vuosina 1998–2000 käyneet ulkomaiset matkustajat 10 yleisimmän asuinmaan mukaan, tuhansia

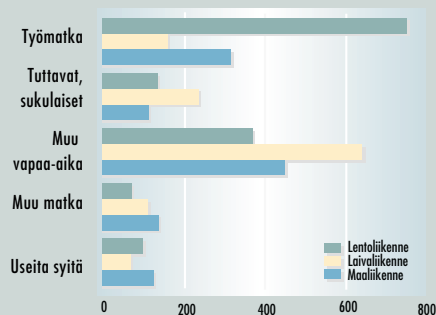
Suomessa vuonna 2000 käyneet ulkomaiset matkustajat kuukausittain, tuhansia

Suomessa vuonna 2000 käyneiden ulkomaisten matkustajien matka-seura

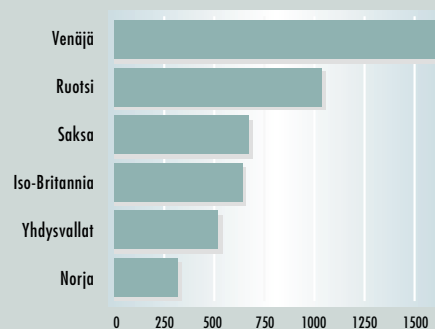

Suomessa vuonna 2000 käyneiden ulkomaisten matkustajien matkan pääsyyt liikennemuodon mukaan, tuhansia

Puolet Suomeen suuntautuvista matkoista tehdään kesällä.

Ulkomaisten matkustajien vuonna 2000 Suomeen tuomat rahamäärät asuinmaan mukaan, miljoonaa markkaa

Kaikkien pakettimatkojen keskimääräinen hinta oli noin 3 700 markkaa.

Matkustajista kolmasosa ilmoitti aikaisempien kokemusten sekä ystävien tai sukulaisten suositusten vaikuttaneen päätökseen matkustaa Suomeen. Lomamatkalaisilta kysyttiin eri matkustusmotiveista, joista kaunis luonto nousi tärkeimmäksi ja perheen kanssa yhdessäolo vähiten tärkeäksi lomamotiiviksi.

Vapaa-ajan matkalaisia eniten

Yleisin syy matkustaa Suomeen vuonna 2000 oli vapaa-ajan matka. Työmatkalla oli kolmannes kaikista matkustajista. Pääosa työmatkalaisista tuli Suomeen lentäen. Tuttava- tai sukulaisvierailulle sekä muulle vapaa-ajan matkalle saavuttiin useimmiten laivalla.

Ulkomaiset matkustajat yöpyivät Suomessa keskimäärin 4,2 yötä. Työmatkalaiset viipyivät Suomessa lyhimpään aikaa, tuttava- tai sukulaisvierailulle tulleet pisimpään. Rungas neljännes matkustajista oli päiväkävijöitä, venäläisistä kuitenkin yli puolet. Kaksi kolmasosaa matkustajista yöpyi Suomessa korkeintaan kolme yötä. Kokonaisyöpymisten määrä oli ylivoimaisesti suurin Ruotsista tulleilla matkustajilla, kesti heidän oleskelunsa Suomessa puolet venäläisiä kauemmin.

Puolet Suomessa yöpyneistä matkustajista yöpyi hotellissa, tuttavien tai sukulaisien luona majoittui joka neljäs. Työmatkalaisista hotellissa yöpyi neljä viidestä. Lähes puolet kaikista matkus-

tajista piti pääasiallisena matkakohdeenaan pääkaupunkiseutua.

Venäläisten taloudellinen merkitys suurin

Ulkomaiset matkustajat käyttivät Suomessa vuonna 2000 rahaa kaikkiaan 7,6 miljardia markkaa. Taloudellisessa mielessä kahdeksan merkittävimmän maan osuus kokonaiskulutuksesta oli noin 70 prosenttia. Eniten rahaa Suomessa käyttivät venäläiset, joiden kokonaiskulutus nousi yli 1,6 miljardiin markkaan.

Työmatkalaiset jättivät Suomeen enemmän rahaa kuin vapaa-ajan matkalaiset, vaikka vapaa-ajan matkalaisia oli työmatkalaisia enemmän. Päivää kohden eniten rahaa käyttivät japanilaiset (902 mk), vähiten puoles-

Rajahaastattelututkimus

Rajahaastattelututkimus on matkailun edistämiskeskuksen (MEK) Tilastokeskukselta tilaama erillistutkimus, josta saatavaa tietoa käytetään matkailun suunnittelussa, seurannassa ja tulosten mittaamisessa.

Yhdessä Tilastokeskuksen matkailutilaston sekä suomalaisten matkailu-tutkimuksen kanssa se muodostaa kuvan Suomessa tapahtuvasta matkailusta.

Ulkomailla asuvia matkustajia haastatellaan Helsinki-Vantaan, Turun ja Rovaniemen lentokentillä, Helsingin ja Turun satamissa,

Vaalimaan ja Nuijamaan rajanylityspisteissä, Venäjälle menevissä junissa sekä Lapin maarajojen rajanylityspisteissä. Haastatteluista vastaa Tilastokeskuksen rajahaastatteluorganisaatio, jonka palveluksessa on 20–30 haastattelijaa vuodenajasta riippuen.

Tutkimustulokset julkaistaan vuosittain kolmena raporttina, erikseen kesä- ja talvikausilta sekä koko vuodelta. Raportteja voi tilata MEKistä. Vuoden 2000 vuosiraportti on juuri ilmestynyt.

Kaunis luonto on lomailijoille tärkein syy tulla Suomeen.

teenaan pitäneistä taas yhdeksän matkailijaa kymmenestä osallistui johonkin talviaktiiviteettiin.

Kesäaktiiviteetteihin osallistui vajaa viidennes matkustajista. Suosituimpia ulkoilma-aktiiviteetteja olivat urheilukalastus ja vaellus. Joka kolmas Lappia, Hämettä ja Keski-Suomea tai Länsi-Suomea ja Pohjanmaata pääasiallisena matkakohteenaan pitäneistä osallistui kesäaktiiviteetteihin. Risteilyn Suomessa teki 12 prosenttia ulkomaisista matkustajista.

Kirjoittaja työskentelee tutkijana rajahaastattelututkimuksessa Tilastokeskuksessa.

taan Virosta tulleet (140 mk). Rahaa kulutettiin keskimäärin lähes 400 markkaa päivässä.

Vierailua kohden rahaa kulutettiin keskimäärin hieman yli 2000 markkaa. Yli 4000 markkaa vierailullaan käyttivät Italiassa, Japanissa ja Yhdysvalloissa asuvat matkustajat. Taloudellisessa mielessä parhaita matkustajia ovat ne, jotka käyttävät reilusti rahaa päivää kohden ja viipyvät Suomessa pitkään. Toisaalta moni päiväkävijä tulee Suomeen ostoksille mm. Venäjältä, joten oleskelun kestosta ei välttämättä voi päätellä matkustajan taloudellista merkitystä.

Tässä yhteydessä on paikallaan muistuttaa siitä, että Ahvenanmaan matkailu, ammattimainen liikenne sekä säännöllinen, jokseenkin päivittäinen työ- tai asiointiliikenne Ruotsin

ja Norjan vastaisilla maarajoilla on rajattu tutkimuksen ulkopuolelle.

Lapissa ollaan aktiivisia

Talvella joka viides matkustaja harrasti jotain kysytyistä ulkoilma-aktiiviteeteista, vapaa-ajan matkustajista joka kolmas. Suosituimpia olivat maastohiihto ja moottorikelkka-ajelu. Etelä-Suomessa aktiiviteetteja harrastettiin vähän, Lappia pääkoh-

Sääminginsalosta Suomen toiseksi suurin saari

Suomen toiseksi suurimmassa saarella asuu lähes yhtä paljon väkeä kuin Helsingin Lauttasaarella, mutta yli 250 kertaa suuremmalla alueella.

Tietoajan maaliskuun numerossa oli kansainvälisessä katsauksessa juttu saarista, jossa tarkasteltiin myös Suomen suurimpia saaria. Jutun ilmestymisen aikoihin käytiin Savonlinnassa ilmestyvässä Savonmaa-lehdessä keskustelua Haukiveden, Pihlajaveden ja Puruveden välisen maa-alueen mahdollisesta saaristatuksesta. Sitä ei ollut kelpuutettu saareksi 1980-luvun lopun valtakunnallisessa laskennassa. Ongelmaksi näytti muodostuneen alueen itäraja Kerimäellä sijaitsevan Raikuun kanavan kohdalla. Kanava on rakennettu alkuaan 1700-luvulla, mutta oliko paikalla mahdollisesti ollut jo sitä ennen luonnonväylä. Joka tapauksessa kyseinen maa-alue, jota vanhastaan oli kutsuttu Sääminginsaloksi, on saari-määritelmän mukaisesti kauttaaltaan veden ympäröimä.

Paikallisten, etenkin Raikuuta koskevien selvitysten sekä Tilastokeskuksen ja Suomen ympäristökeskuksen välisen mielipiteenvaihdon tuloksena Sääminginsalo päätettiin lisätä saaristolastoihin. Sen pinta-alaksi Suomen ympäristökeskus laski 1 069 km², josta maapinta-alaa kertyi 953 km². Näin Sääminginsalo sijoittuu suurimpien saariemme tilastossa toiseksi Soisaloon ja Ahvenanmantereen väliin. Asukkaita tällä

mm. Savonlinnan kaupungin ja Kerimäen kunnan alueelle sijoittuvalla saarella on noin 18 000, joten väkilukunsakin puolesta Sääminginsalo on ainakin maamme kolmanneksi suurin saari Ahvenanmantereen ja Helsingin Lauttasaaren (pinta-ala 3,75 km²) jälkeen.

Korkeimmalla sijaitseva saari Lossujärvessä

Samassa Tietoajan saarijutussa mainittiin Suomen korkeimmalla sijaitsevan saaren löytyvän 739 metriä me-

renpinnasta olevasta Pihtšosjärvestä. Tietoajan huhtikuun numerossa julkaistun vuorijutun teon yhteydessä kuitenkin selvisi, että tuo titteli kuuluukin 808 metriä merenpinnasta sijaitsevalle Lossujärven saarelle. Lossujärvi saarineen sijaitsee runsaat 10 km Pihtšosjärvestä lounaaseen aivan Norjan-vastaisella rajalla. Lossujärven korkeus merenpinnasta selvisi valitettavasti vasta suuremman mittakaavan kartasta.

Kai Enkama
Maailma numeroina

Ympäristöyhteiskunta

– haaste vuosisadaksi?

Edelläkävijän – Suomen – matkassa ympäristöyhteiskuntaan kulkee tilastojen, näköalojen, pohdintojen ja kulttuurikerrostumien tietohybridi, teos nimeltä 'Matka ympäristöyhteiskuntaan', jonka Tilastokeskus julkaisee 14.6.

Teos saattaa äimistyttää lukijaansa. Ympäristöyhteiskunnan näkökulmasta etualalla eivät ole, kuten tavanomaisesti, muutokset luonnossa, josta ihminen on vielä poistettu, vaan ihmisen luontosuhde prosesseina ja instituutioina.

Hyvää matkaa, matkalla jossakin – Suomessa.

Juha Kuisma ja Simo Vahvelainen

Ympäristöyhteiskunnan konsepti

Ekologinen modernisaatio, hyvinvointiyhteiskunnan periaatteet ja globaalisuuden parhaat puolet voidaan summata niitä yhteensäkin suurempaan unelmaan – ympäristöyhteiskuntaan. Tämän toteutuminen ei välttämättä ole kaukana – suomalaisilla on valtavasti syitä katsoa sen jo alkaneen: Suomi tunnetusti saavutti tammi-kuussa 2001 Davosin World Economic Forumin ympäristön kestävyuden indikaattorilla mitaten maailman ykkössijan. Olemme siis tässä mielessä auktorisoitu ympäristöyhteiskunta. Onko suurempaa maailmanmestaruutta? Olemmehan myös valmentautuneet siihen enemmän kuin sata vuotta.

Yhteiskunnan eri kehitysasteet saavat aina nimensä. Jokaisella askeleella on oma kuvastonsa ja oma näkynsä. Siitä huolimatta askeleet eivät aina johda eteenpäin, eikä niitä siten aina nimitetä parhaan suunnan mukaan, vaan tavalla tai toisella vallitsevan. Jotain oleellista nimitys aina kuitenkin tunnistaa yhteiskunnasta. Siten ympäristöyhteiskuntaan liittyy samat käsitteet kuin muihinkin vastaaviin kuten valistuksen aikaan, oi-

keusvaltioon, maatalousyhteiskuntaan, teollisuusyhteiskuntaan, hyvinvointi- tai tietoyhteiskuntaan. Näissä kaikissa, kuten ympäristöyhteiskunnan käsitteessä, ilmenee samalla kertaa *fokus*, joka tunnistaa uusia asioita, *ominaisuus*, jota seurataan, *kehitysvaihe*, joka on tulossa ja *ohjelma*, jonka soisi toteutuvan.

Merelliset rehevät lintulahdet, kuten Vanhankaupunginlahti, ovat ihmisen ravinnekuormituksen tulosta.

Ympäristökirjallisuuden tarkastelu osoittaa, että ihmisen ja luonnon suhdetta on totuttu tarkastelemaan luonnon muutoksen (luonnolle aiheutetun muutoksen) näkökulmasta. Käytettävissä on hyvinkin tarkkaa ekologista tietoa ja yksityiskohtaisia tilastoja. Samalla suhde luontoon on puhtaasti elämyksellinen, mikä käy ilmi ympäristökirjojen kuvituksesta. Yleiseen näkötapaan sisältyy siten, että ihminen on temaattisesti poistettu luonnosta. Piiloon jäävät kaikki ne prosessit,

instituutiot ja rakenteet, jotka vaikuttavat luontosuhteemme kautta luontoon.

Esimerkiksi uhanalaisista lajeista tai biodiversiteetistä puhuttaessa tapaa unohtua, että olennaisinta olisi tunnistaa ne ihmisen toiminnot, joista (monien) lajien olemassaolo riippuu. Ihminen on ylläpitänyt ja ylläpitää biodiversiteettiä – usein tahattomasti – omilla toimintoillaan. Kulttuurimaisemaksi kutsutut näkymät tukeutuvat tietynlaiseen karjatalouteen ja maataloustekniikkaan. Merelliset rehevät lintulahdet, kuten Vanhankaupunginlahti, ovat ihmisen ravinnekuormituksen tulosta. Maanteiden varret ovat nykyään

Maanteiden varret ovat nykyään Suomen suurin ketoalue.

Suomen suurin ketoalue.

Ympäristöyhteiskunta on konsepti, jossa luontosuhdetta tarkastellaan tietoisesti ihmisen suunnasta. Tältä puolen kiinnostavaa ei ole esimerkiksi luonnon muutosilmäiden tilastointi vaan se, miten ihminen on ja mitä tekee suhteessa luontoon.

Luonto on kollektiiviutopia vapaudesta tai yhteiskunnan tunnetalouden tai sukupolvikapinan projisio. Se

määritellään väestön arkikokemuksen voimalla tietynlaiseksi. Yleinen hyväksyntä tekee oikeutetuksi milloin luonnon voimallisen hyväksikäytön, milloin siitä huolehtimisen (yhteiselo) ja joskus, tosin harvoin, sen koskemattomuuden. Jotta ympäristökeskustelu sisältäisi yhtä aikaa kaikki asiaan vaikuttavat näkökulmat, kannattaa ajatella, että ympäristömerkitykset muodostavat jatkumona ikään kuin hevosenkengän, jossa luonto mielletään (1) objektina, (2) resurssina, (3) elämyksenä.

Tälle hevosenkengälle voidaan nyt asemoida elinkeinoja, instituutioita, järjestöjä, käsitteitä.

Ympäristötietoisuus liikehistoriana

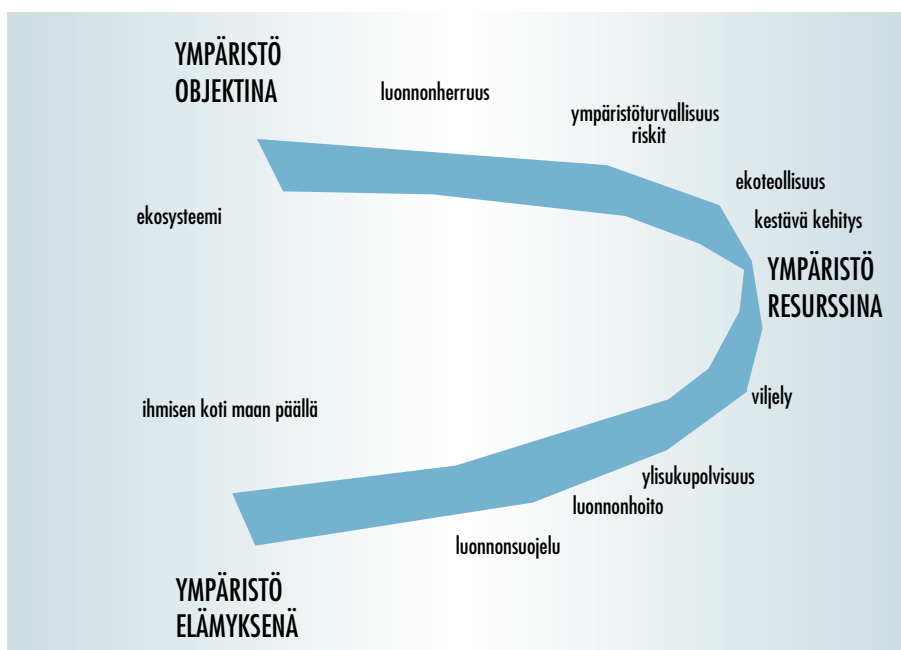
Suomalaiset itse antoivat Suomen ympäristön tilalle vuonna 2000 arvosanan, jossa on historiallista havinaa. On suuren muutoksen merkit siinä, että yli puolet suomalaista (55 %) piti ympäristömme tilaa vähintäänkin hyvänä. Vuonna 1983 vastaava luku oli 38 prosenttia eikä kymmenen vuotta sitten (1989) uskottu alkuunkaan tällaiseen kehitykseen. Pikemminkin ympäristön tilan odotettiin huononevan ja olevan jopa huonommalla tolalla kuin vuonna 1983! Samalla on sanottava, että suomalaisten ekologinen minäkuva on

ihanteita hipova: peräti 71 prosenttia sanoo tekevänsä, mikä on oikein ympäristön kannalta, vaikka se maksaisi enemmän ja vie aikaa (1994). Ja viime vuonna 53 prosenttia suomalaista asetti ympäristönsuojelun suoraan etusijalle ja armotta paljon tärkeämmäksi kuin taloudellisen kasvun, jota etusijalle kannatti vain 9 prosenttia. Muut uskoivat molempien tavoitteiden toteutuvan samanaikaisesti. Näitä lukuja voisi melkein jo katsella kyynelten läpi! Niissä on suomalaisten pitkä tie eränkännistä kasken- ja tervanpolttoon aina tekniikan maailmanhuipulle saakka.

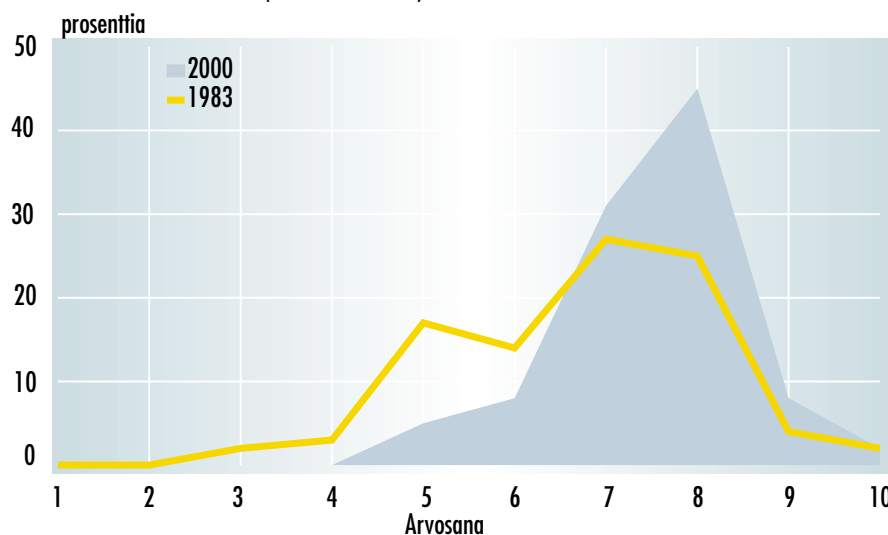
Pitkällä valmentautumisella kohti ympäristöyhteiskuntaa on ollut tietoisia valmentajia, omatoimisia tekijöitä, pakotiloja ja erehtymisten korjausta. Ympäristötietoisuuden kehitykselle on ollut tapana esittää standardina tietynlainen liikehistoria. Se alkaa A.E. Nordenskiöldin kirjoituksella Pietari Brahen muistikirjassa. Siitä edetään Rolf Palmgrenin ja Reino Kalliolan toimintaan valtion luonnonsuojeluvallioina, mainitaan luonnon- ja kansallispuistojen perustaminen 1930-luvun lopulla, jolloin Kaarlo Linkola perustaa SLY:n. 1950-luku on laulujoutsenen ja Yrjö Kokon. Sitten tulee Rachel Carsonin Hiljainen kevät 1963, elohopeakiistat ja Pekka Nuorteva sekä SLL:n (Suomen luonnonsuojeluliiton) sisäinen vallankumous 1967. Tukholman ympäristökongressin ja Rooman Klubin kirjojen kautta päästään 1970-luvun loppuun ja Kojjärvelle. Ympäristöministeriö aloittaa 1983, Vihreä Liitto alkaa kehittyä puolueeksi ja ministeriö ja poliittinen järjestelmä alkaa valmistella ja tuottaa valtavasti ympäristölainsäädäntöä. Tämä niin sanotusti suppea ympäristötietoisuuden kuvaus voidaan päättää vaikkapa eläinoikeuksiin, vegaaneihin ja reiluun kauppaan.

Edellä mainitun rinnalle voidaan tuoda laajempi kuvaus ympäristötietoisuuden liikehistoriasta. Ympäristötietoisuutta on toki ollut, vaikkei sanaa ympäristö olekaan käytetty. Tällöin voimme aloittaa vaikkapa vuoden 1901 yksityismetsäkomiteasta, tunnistaa vuoden 1902 vesioikeuslain merkityksen, mainita Tornatorin ja Kauttuan tehtaiden suuret saastutus-oikeudenkäynnit,

KUVIO 1. YMPÄRISTÖMERKITYSTEN JATKUMO (SO. HEVosenkengä)

KUVIO 2. SUOMEN YMPÄRISTÖN TILALLE ANNETTU ARVOSANA (1–10 PISTETTÄ) VUOSINA 1983 JA 2000

Lähde: Suomalaiset ja ympäristö, Tilastokeskus 2000.

KUVIO 3. YMPÄRISTÖTIEOTOISUUDEN SUPPEA SELITYS

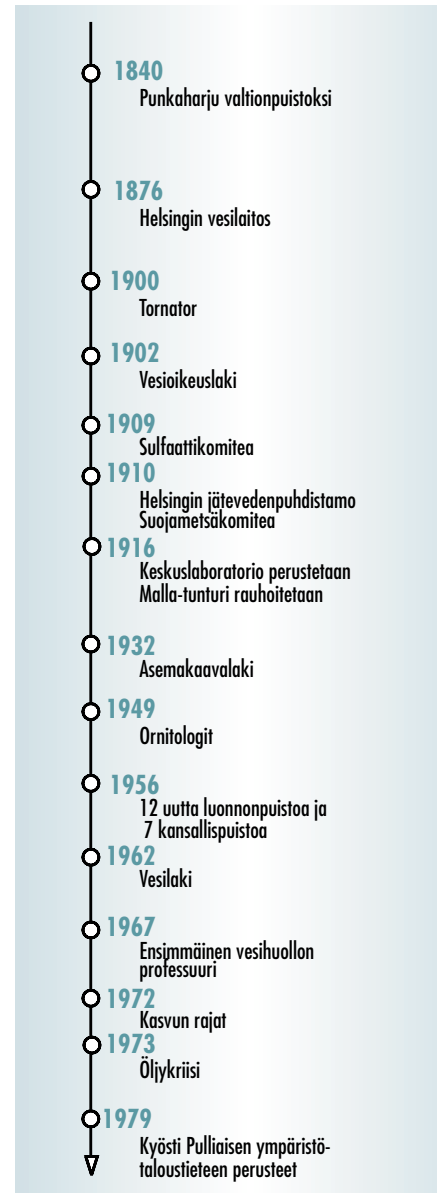

sulfaattikomitean, kaupunkien vesi- ja viemärlaitokset. Yleinen Insinööritoimisto perustettiin 1912. 1920-luvulta löytyy muun muassa naapurussuhdelaki ja maareformit. 1930-luvulta tärkeimmäksi ympäristöasiaksi nousee vuoden 1932 asemakaavalaki. 1940-luvulla ympäristötietoisuutta leimasi sota

ja sodan tulokset. Mobiili, räjähtävä ja keskitetty tuhovoima käännettiin koskivoiman rakentamiseen, pellon raivukseen ja teiden rakentamiseen. Monille sodankävijöille dynamiitti oli joka kodin tavaraa. Mutta keskellä kaikkea tätä viriää voimakas ornitologinen harrastus. 1950-luvulta voi nostaa esiin kaksi asiaa: Silloin käytiin keskustelua vesien saastumisesta ja luontosuhde sai voimakkaan maisemaesteettisen sävyn, mikä ilmenee ajan valokuvista. Vesikeskustelu johti 1962 uuteen vesilakiin, johon liittyi muun muassa vesioikeuksien lupamenettely. Laajasta näkökulmasta pitää Rooman Klubin ja energiakriisin vaikutusta korostaa äskeistä enemmän, koska niillä oli vaikutuksensa aina valtion budjettiin, valtionyhteyksiin ja ympäristötalouden kehittymiseen asti. Ja 1970-luvulta lähtien voi seurata, miten teollisuus on ottanut huomioon ympäristönäkökohtia ja on 1980-luvun lopulla ympäristöasioissa maan yleistä mieltä pidettä edellä, esimerkkinä vaikkapa kierrätysaate (taulukko 1.). Laajemman ympäristötietoisuuden katsaus voidaan päättää METLAN tutkimuspoliittiseen uudelleenarvioon, vuoden 1995 ekovientikomiteaan ja ympäristöverojen tason vakaaseen nousuun.

On mahdollista, että tulevaisuudessa ”syvä” ympäristötietoisuuden liikehistoria kuvataan elinkeinojen kehittymisen ja kulloistenkin teknologisten valintatilanteiden kautta. Ympäristövaikutusten

KUVIO 4. YMPÄRISTÖTIEOTOISUUDEN LAAJA SELITYS

hallitsemisessa ja hillitsemisessä tällaiseen on olemassa välttämättömyydet.

Taulukko 1. Jätteen hyötykäytön keskimääräiset ja varhaisimmat aloitusvuodet Suomen teollisuusyrityksissä toimialoittain vuonna 1987

Toimiala	Hyötykäytön aloitusvuosi	
	Varhaisin	Keskimäärin
Energiantuotanto	1910	1972
Puutavaran valmistus	1912	1975
Metallien valmistus	1917	1970
Elintarviketeollisuus	1918	1969
Metalli- ja konepajateollisuus	1929	1977
Tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuus	1934	1969
Paperi- ja graafinen teollisuus	1940	1970
Kemian teollisuus	1948	1975
Rakennusaineteollisuus	1950	1977
Muu valmistus	1960	1974
Kaikki	1910	1972

Lähde: Vahvelainen, Simo - Isaksson, Kaj-Erik 1992: Teollisuuden jätteet, Tilastokeskus
Taulukko perustuu 2 800 teollisen toimipaikan tietoihin.

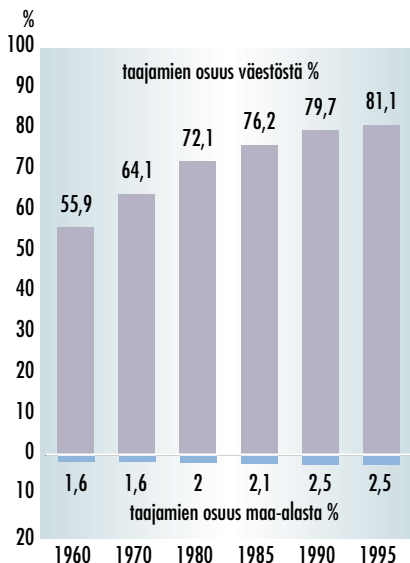
Teknologian avainasema

Ympäristösyistä ihmistä syytetään usein ihmisenä olemisesta. Yksi ilmentymä tästä ajatuksesta on, että ihmisiä on liikaa, ympäristö ei kestä ihmistä, eikä ihminen sen kummemmin ympäristöä. Mutta mikä on se merkki liioista ihmisistä: Suomessa ihmiset ovat siirtyneet taajamiin, vaikka väljempääkin tilaa löytyisi. Taajamien osuus väestöstä on kohonnut yli 80 prosenttiin, mutta samalla samojen taajamien osuus maa-alasta on jäänyt 2,5 prosenttiin (kuvio 5.) Maailman

mitassa väestö siirtyy hurjaa vauhtia kaupunkeihin (kuvio 6.). Luonto tai ympäristö ei tuhoudu suoraviivaisesti ihmisten määrästä, eikä sen enempää pääomakannan tai varallisuuden puutteesta, niiden nousu on osoittautunut jatkuvaa kasvua väestön kasvaessa. Ympäristövaikutusten keskeinen kysymys ja avain on teknologia, sen edistys ja kykenevyys. Teknologia, esimerkiksi energiatehokkuudella mitaten, on ratkaisevassa roolissa ennustettaessa ympäristön tilaa. Vuonna 2050 ihmisen ympäristövaikutus voi olla 40-kertainen nykyiseen verrattuna tai sitten vain sadasosa nykyisestä (kuvio 7). Suuret poikkeamat ennusteissa selittää vain teknologia-muuttuja, väestö tai pääomakanta eivät ennustetta paljon siirtele. Siten tulevaisuudenkuva voi olla synkkä vain sille, joka ei usko teknologiseen innovaatioon ja niihin instituutioihin, jotka rauhoittavat resurssit käytettäväksi ympäristöyhteiskuntaa tukeviin rakenteisiin ja prosesseihin.

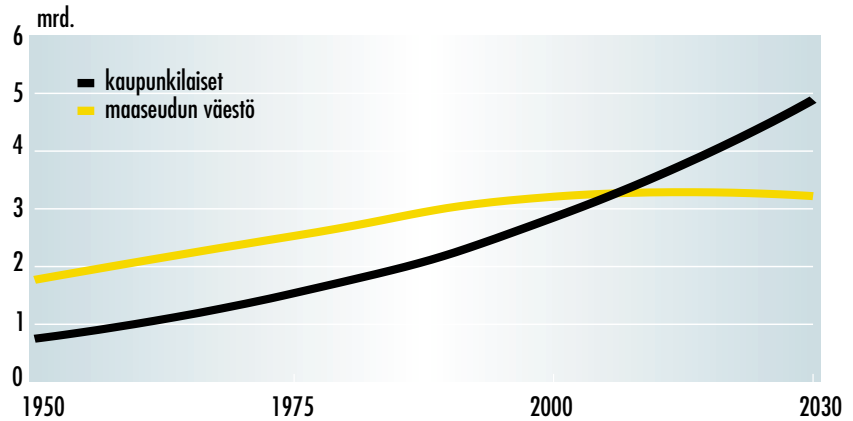
Teknologian etenemisestä kohti ympäristömyötäisempiä muotoja on Suomessa erinomaisia merkkejä kuten ilmapäästöjen väheneminen ja suljetummat vesikierrot. Esimerkkejä on myös keksinnöistä kuten liekkisulatus, mustalipeän poltto, leijupetipolttu – ja varhaisempana esimerkiksi kierto hormit, joiden takia lämmityspuun määrä ei

KUVIO 5. TAAJAMIEN OSUUS VÄKILUVUSTA JA MAA-ALASTA

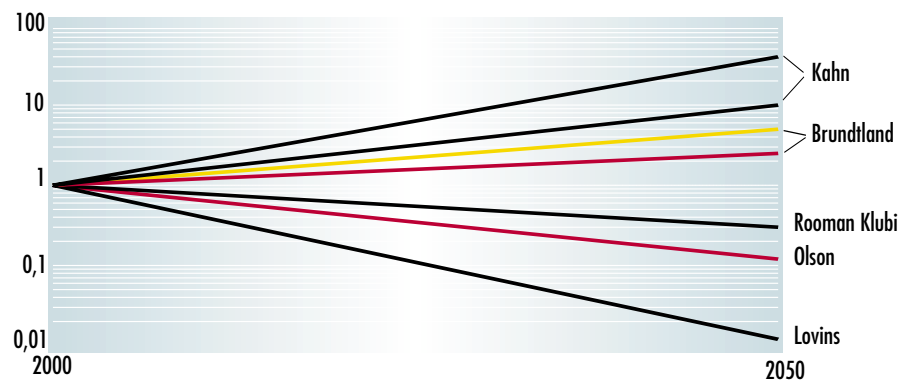
Lähde: Henkilötilastot: Väestölaskenta. Tilastokeskus

KUVIO 6. MAAILMAN KAUPUNKILAIS- JA MAALAISVÄESTÖ

Lähde: YK:n Väestöohjelma

KUVIO 7. SKENAARIO IHMISEN AIHEUTTAMISTA YMPÄRISTÖVAIKUTUKSISTA VUOTEEN 2050 VÄESTÖN, PÄÄOMAKANNAN JA TEKNOLOGIAN FUNKTIONA VUOTEEN 2000 VERRATTUNA, LOGARITMINEN ASTEIKKO¹⁾

Lähteet: Olson, Robert L (1995): Sustainability as a Social Vision. Journal of Social Issues vol 51 no 4 pp 15-35; Kahn, Herman (1979) World Economic Development. Cambridge University Press; Meadows, D.H. et al (1972): The limits to growth. New York WCED (1987): Our common future. New York; Lovins, Amory (1992) in Meadows D.H. et al.: Beyond the limits. Post Mills, VT 1992

¹⁾ Esimerkiksi Kahn'in oletuksilla tulevaisuudesta ympäristövaikutus kasvaisi 50 vuodessa 10–40 -kertaiseksi nykyisestä, Lovinsin oletuksien vaikutus putoaisi lähes sadasosaan nykyisestä

kasvanut 1800-luvulla juuri ollenkaan. Silti opittavaa on edelleen suunnalla, josta harvemmin tässä yhteydessä puhutaan. Eräät tutkijat kuten Liisa Uusitalo, Rauno Sairinen ja Eero Tanskanen ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että kansainvälisessä vertailussa suomalaiset osoittautuvat ympäristöasioissa vapaamatkustajiksi. Tämä on ymmärrettävissä niin, ettemme ole parhaimmillamme luotaessa uusia ympäristöalan instituutioita. Ehkä tästä samasta syystä johtuu, että kaikkia sitovasti koskevat ympäristöverot eivät ole aiheuttaneet erityistä vastustusta. Tähän samaan ominaisuuteen liittyy se, että Suomessa uudet asiat on helpompi omaksua teknologian muutoksen kautta – ei siis uusien instituutioiden kaut-

ta. Tässä kohdin on tunnistettavissa merkittävä kansallinen riski.

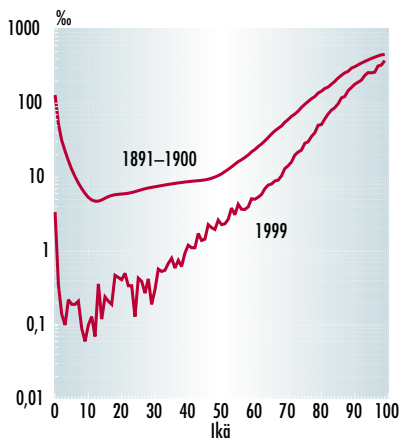
Esimerkiksi Ilmatieteen laitoksen yhteenvedossa IPCC:n maaliskuun 2001 raportista on luettavissa, että ”kansalliset toimet päästöjen rajoituksista tulisi toteuttaa laajoina ohjelmapaketteina, joihin koottaisiin kansallisista olosuhteista riippuen esimerkiksi päästö- ja energiaveroja, päästökauppaa, tukia, teknillisiä määräyksiä, vapaaehtoisia sopimuksia sekä tutkimuksen ja kehityksen tukea. Päästörajoitusohjelmat tulisi kytkeä muihin kansallisiin kehitysohjelmiin. Näin saavutettaisiin pitkällä aikavälillä ne sosiaaliset ja teknologiset muutokset, joita tarvitaan ilmastonmuutoksen torjumiseksi ja kestävä kehityksen aikaansaamiseksi”.

Teknologisen tason laajoista ongelmista ehkä haasteellisimman on materiaalien käytön tehokkuuden kasvattaminen. Kun tuotteen parhaaksi ominaisuudeksi nähtiin aiemmin mahdollisimman korkea ja lastusaste, niin nykyisin riittää ensinnäkin korkea laatu, mutta ekotehokkuuden näkökulmasta tulee toinenkin vaatimus: pitäisi valmistaa tuotteita, joiden piilovirtakerroin on mahdollisimman pieni.* Valittava totuus on, että käytetyistä luonnonvaroista Suomessa pienempi osa menee panoksiksi talouteen kuin jää käyttämättömänä eli piilovirtoina sijoitettavaksi 'luontoon'. Tämän materiaalitehokkuuden asteen korotus on mitä keskeisin tehtävä uusissa askelissa kohti ympäristöyhteiskuntaa.

Ympäristöyhteiskunta ja kansalaiset

Instituutiot ja tekninen kehitys pyrkivät yhdessä luomaan elinolosuhteet, joissa elämisen riskit kuten sairastavuus, luonnon kuluttavuus yms. ovat pienimmät mahdolliset. Samalla luonnon ja ympäristön olemassaolo esteettisenä, turvallisena ja käyttöarvo

KUVA 8. NAISTEN KUOLEMANVAARAA IÄN MUKAAN VUOSINA 1891–1900 (KESKIARVO) JA VUONNA 1999, %

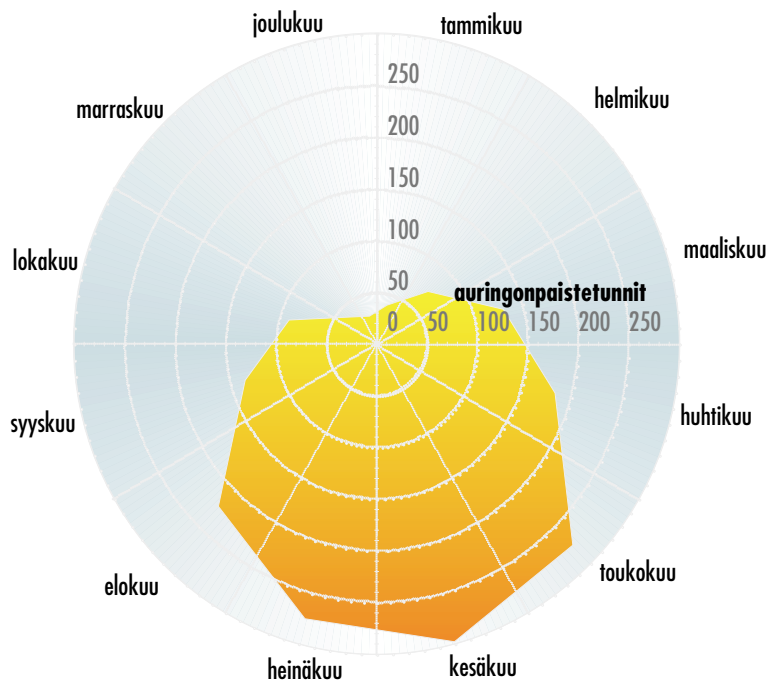
Lähteet: Honkanen, Ossi: *Kuolleisuus- ja eloonjäämistauluja 1993:5, Tilastokeskus*; *Väestömuutokset 1999, Väestö 2000:3, Tilastokeskus*; Kannisto, Väinö, Nieminen Mauri 1996: *Revised Life Tables for Finland 1881–1990, Väestö 1996:2, Tilastokeskus*

omaavana säilyy tai paranee. Mikään ei tietenkään poista riskejä kokonaan kuten riskiyhteiskunnan tutkijat erityisen hyvin tietävät, mutta riskin väheneminen on aina edistysaskel. Ihmisen syvin riski ovat ennenaikaisessa ja

siis kasvaneessa kuolemanvaarassa. Tällä luvulla kerrotaan, kuinka monta promillea kaikista vuoden alussa elossa olevista samana vuonna syntyneistä kuolee todennäköisesti vuoden aikana. Esimerkki naisten kuolemanvaarasta vuonna 1999 ja sata vuotta aiemmin kuvaa instituutioiden kuten neuvolatoiminnan, koululaitoksen, vanhus-tenhuollon, turvatekniikan normiston, sekä toisaalta teknologian kuten lääke-teollisuuden tai energiansaataavuuden valtaisa voimaa ehkäistä ennenaikaisia riskejä (kuva 8).

Suomen kylmä ja osin karu luonto vaatii ja on vaatinut asukkailtaan monia huomioon otettavia tekijöitä. Vedet puhdistuvat hitaasti, koska mikrobitointi hidastuu tai lakkaa kylmänä talvikautena, lämmitysenergiaa tarvitaan paljon auringonvalon vetäytyessä, seiniltä vaaditaan paksua suojaa kylmän tultua, kasvukausi ei ole kokovuotista. Ympäriävän ekosysteemin ohi ei ole pyritty käyttämään ensisijassa oikoteitä, vaan tosimelessä varauduttu ylläpitämään kansallisia resursseja kuten puhaita vesiä ja tasapainoisia metsänhakkuita. Vuotuinen ajankierto ja ihmisen luontosuhde ovat muokkautuneet samankaltaisiksi ja toistensa näköisiksi; kylmän ja lämpimän, pimeän ja valon jyrkistä vaihteluista eri vuodenaikoina. Tätä mutkikasta elämää ekosysteemin tärkeimmän resurssin kanssa kuvaa lähes säälimättömästi kuvio 9.

KUVIO 9. AURINGONPAISTETUNNIT KUUKAUSITTAIN HELSINGIN KORKEUDELLA, VUOSIEN 1961–90 KESKIARVO

Kirjoittajat:

Juha Kuisma on ympäristöaiheisiin erikoistunut toimittaja ja julkaissut aiemmin mm. kirjan 'Tuli leivän antaa'.

Simo Vabvelainen toimii yliaktuaarina Tilastokeskuksen ympäristötilastossa.

Lähde: Ilmatieteen laitos

* Piilovirtakerroin kertoo sen luonnonaineksen määrän, joka kaikkienensa joudutaan siirtämään tai kuluttamaan valmistettavan tuotteen tiettyä määrää kohti. Kertoimet vaihtelevat eri tuotteiden kohdalla valtavasti. Esimerkiksi yhden kultatonnin tuottaminen jättää jälkeensä keskimäärin noin 560 000 tonnia materiaa, ydinpolttoainetonnin tuottaminen noin 15 000, lihatonnin 50, vehnätonnin 2,3 ja raakaöljytonnin 0,2 tonnia materiaa. Esimerkit ovat tuontituotteista.

KUNTIEN PALVELUTUOTANTOA MARKKINAEHTOISTETAAN

Kunnallisten yhtiöiden ja liikelaitosten yhteenlaskettu liikevaihto ylitti 20 miljardia markkaa vuonna 1999. Kuntakyselyjen mukaan palvelujen yhtiöittämisen ja liikelaitostamisen pääasiallisia vaikuttimia ovat itsenäinen budjetointi, päätöksenteon joustavuus, markkinaehtoinen hinnoittelu ja toiminnan kilpailuttamisen mahdollisuus.

Pekka Lith

Itsenäisten liikelaitosten liikevaihto lisääntyi nopeasti ensimmäisten tämältyyppisten liikelaitosten perustamisen myötä vuosina 1994–96 Tilastokeskuksen kuntien talous- ja toimintatilaston mukaan. Tämän jälkeen liikevaihdon kasvu on hidastunut. Vuonna 1999 itsenäisten liikelaitosten liikevaihto oli yli yhdeksän miljardia markkaa, eli kasvua edellisestä vuodesta kertyi neljä prosenttia.

Kaikkiaan itsenäisiä liikelaitoksia oli maassamme 42 kunnalla yhteensä 78 vuonna 1999. Leijonanosan liikelaitosten liikevaihdosta kertyy Helsingissä. Kaupungin liikelaitosten liikevaihto (4,3 mrd. mk) on lähes puolet maamme kaikkien itsenäisten liikelaitosten liikevaihdosta. Yli puoleen miljardiin markkaan liikelaitosten liikevaihto nousi Tampereella, Turussa ja Oulussa.

Lisää liikelaitoksia varsinkin vesihuoltoon

Kuntien liiketoimintaa koskevat tuoreet kyselyt osoittavat, että liikelaitostaminen tulee etenemään kunnissa vuosina 2001–2003. Itsenäisiä liikelaitoksia perustetaan erityisesti vesihuollossa, mikä johtuu uuden vesihuoltolain voimaantulosta vuonna 2002. Muita liikelaitostettavia toimintoja ovat energihuolto, satamatoiminnot, liikunta-palvelut ja kiinteistöpalvelut.

Uusiin liikelaitostettaviin toimialoihin kuuluvat mm. ruokahuolto, siivouspalvelu sekä työterveyshuolto. Kuntakyselyt osoittavat,

että liikelaitostamiseen ei ole liittynyt merkittäviä kielteisiä tekijöitä. Ongelmat koskevat lähinnä lisätyötä, jota nettoperiaatteella toimivat liikelaitokset aiheuttavat taloushallinnossa. Liikelaitoksista tarvitaan myös erillisiä raportointi- ja seurantajärjestelmiä.

Kunnanvaltuustot asettavat liikelaitoksilleen usein toiminnallisia tavoitteita, pääoman tuottovaatimuksia ja joskus myös hinnoittelun perusteet. Valtuusto voi kuitenkin siirtää toimivaltaansa muille kunnan elimille ja johtaville viranhaltijoille. Liikelaitosten seuranta ja ohjaus on vastuutettu useimmiten jollekin kunnan toimielimelle (lautakunta yms.).

Epäitsenäiset vs. itsenäiset liikelaitokset

Kunnat harjoittavat toimintaansa myös tavanomaisissa virastomaisissa liikelaitoksissa

(epäitsenäiset liikelaitokset). Näiden liikelaitosten määrää on Suomessa kuitenkin vaikea määrittää. Epäitsenäisten liikelaitosten myyntitulot (3,3 mrd. mk vuonna 1999) ovat vähentyneet roimasti 1990-luvulla, kun toimintaa on siirretty itsenäisiin liikelaitoksiin tai yhtiöitetty.

Epäitsenäisen liikelaitoksen tunnusmerkkeihin kuuluu, että ne saavat määrärahaa toimintamenoihin ja investointeihin suoraan kunnan talousarviosta. Itsenäisten liikelaitosten kirjanpito on puolestaan eriytetty kunnan kirjanpidosta, eivätkä ne saa määrärahaa investointeihin kunnan talousarviosta. Lisäksi ne toimivat suoraan jonkin viraston, kuten teknisen viraston, osana.

Liikelaitokset osa kunnan hallintoa

Muodollisesta asemastaan huolimatta kaikki liikelaitokset ovat osa kunnan hallintoa, vaikka itsenäisille liikelaitoksille on haluttu turvata vapaat liiketaloudelliset toiminta-edellytykset.

Kuntalain mukaan kunnan valtuusto päättää laitoksille asetettavista tavoitteista. Liikelaitoksen henkilöstö on kunnan palve-

Kuntien itsenäisten liikelaitosten (eriytetty liikelaitokset) liikevaihto ja epäitsenäisten liikelaitosten myyntitulot 1994–99, miljoonaa markkaa

	Itsenäisten liikelaitosten liikevaihto, miljoonaa markkaa	Epäitsenäisten liikelaitosten myyntitulot, miljoonaa markkaa	Yhteensä miljoonaa markkaa
1994	2 300	8 900	11 100
1995	6 500	4 400	10 900
1996	8 400	3 400	11 800
1997	7 800	3 500	11 300
1998	8 600	3 400	12 000
1999	9 000	3 300	12 300

Lähde: Kuntien talous- ja toimintatilasto, Tilastokeskus

Kuntien liikelaitosten liiketoiminta (12,3 mrd. mk) toimialoittain vuonna

	Prosenttia
Energia- ja vesihuolto	70,1
Joukkoliikenne	7,6
Satamatoiminta	7,1
Toimitila- ja vuokrauspalvelut	4,6
Jätehuolto	3,1
Koulutus	1,1
Muut toimialat	6,4
Yhteensä	100,0

Lähde: Kuntien talous- ja toimintatilasto, Tilastokeskus.

luksessa, vaikka päätösvalta henkilöstöstä olisi annettu laitokselle.

Yhtiömuotoinen toiminta joustavampaa

Yhtiömuotoisessa toiminnassa hallinto voidaan järjestää itsenäisemmin kuin liikelaitoksessa. Yhtiön elimissä toimiviin jäseniin sovelletaan samanlaista vastuuvollisuutta kuin yksityisissä yrityksissä. Palvelujen yhtiöittämisestä saadut hyödyt koskevat etenkin päätöksenteon ja toiminnan joustavuutta, jos yhtiöiden toimintaa verrataan kunnan liikelaitosmuotoiseen toimintaan.

Kuntakyselyjen mukaan yhtiömuotoon siirtyminen on lisännyt kustannusten läpinäkyvyyttä, tehostanut toimintaa taloudellisesti ja luonut kannustimia kilpailukyvyyn parantamiselle. Yhtiöittämisellä on voitu erottaa kunnan peruspalvelut ja liiketoiminta selkeästi toisistaan. Melko suuria etuja liittynyt mm. palvelujen hinnoitteluun, henkilöstökysymyksiin sekä rahoitukseen.

Yhtiöittäminen yleistyy lähivuosina kuntien perinteisissä palveluissa, kuten energia- ja vesihuollossa ja seudullisessa yhteistyössä (jätehuolto, koulutus).

Uusia yhtiötettäviä toimintoja ovat mm. ravitsemispalvelut, liikuntapalvelut (uimahallit yms.) ja siivouspalvelut. Suuntauksena on, että mm. pieniä asunto- ja kiinteistöyhtiöitä yhdistetään suuremmiksi kokonaisuuksiksi.

Yhtiötettävät palvelutoimialat ovat melko suurelta osin samoja kuin liikelaitostettavat toimialat. Eri kunnissa liiketoiminta on järjestetty vain toisella tavoin. Suurista kaupungeista Helsingissä, Tampereella ja Oulussa liikelaitostetun toiminnan merkitys on ollut suurta. Sen sijaan mm. Espoossa, Vantaalla ja Lahdessa on suhteellisesti enemmän yhtiötettyä toimintaa.

Kilpailu kunnan omista hankinnoista

Myös kuntien omien palvelutoimintojen kilpailuttamisen mahdollisuus on yksi yhtiöittämisestä (ja liikelaitostamisesta) vaikuttimia. Kilpailuttamista korostavat ne kunnat, jotka aikovat lähivuosina yhtiöittää (liikelaitostaa) ravitsemispalveluja, siivousta, tietotekniikkatoimintaa ja työterveyspalveluita. Syynä on, että näillä toimialoilla on paljon yksityistä kilpailevaa palveluntarjontaa.

Verotukselliset syyt eivät puolla yhtiöittämistä

Palvelutoimintojen yhtiöittämisestä ei seurannut mainittavia haittavaikutuksia. Verotuskäytäntö saattaa olla yhtiöittämisestä esteenä, sillä kunnallinen liikelaitos on verosta vapaana voittojen kotiuttamisessa kuntayhtiötä joustavampi ratkaisu.

Yhtiöittäminen voi johtaa myös palvelulaitosten liian itsenäiseen elämään, jolloin ne etääntyvät kunnan päätöksenteosta ja valvonnasta.

Kuntayhtiöiden säätely vähäistä

Kuntayhtiöiden toimintaa ohjataan ja seurataan yleensä kuntien toimielimissä hyväksytyjen kirjallisten konserniohjeiden ja osavuositarkastusten avulla. Seurantaan kuuluu kunnan edustus yhtiöiden hallituksissa ja niiden hallinnon henkilövalintoihin vaikuttaminen. Kuntayhtiöiden seuranta ja valvonta on vastuutettu yleensä jollekin johtavalle virkamiehelle tai toimielimelle.

Yhtiöille on saatettu antaa sitovia toiminnallisia palvelutasoon liittyviä vaatimuksia ja tavoitteita, joiden toteutumista seurataan. Hinnoittelun perusteet ovat kuntakyselyjen mukaan yhtiömuotoisessa palvelutoiminnassa selvästi vapaammat kuin liikelaitoksissa. Liikelaitoksiin verrattuna

kuntayhtiöille ei aseteta yhtä yleisesti pääomantuottovaatimuksia.

Valtuuston asettamat osinkotavoitteet riippuvat kuitenkin kuntayhtiön toimialasta. Useimmat tytäryhteisöt koostuvat kuitenkin pienistä asunto- ja kiinteistöyhtiöistä ja määrätynlaisissa toiminnoissa, kuten teatteri- ja orkesteritoiminnassa, joissa tuottovaatimuksia ei voida ajatella edes asetettavan, sillä yhtiötettyä laitokset elävät kuntien toiminta-avustuksista.

Sosiaalialan säätiöpohjaiset palvelulaitokset

Säätiö- ja yhdistysmuotoiset kuntien määräysvallassa olevat palvelulaitokset voidaan rinnastaa kuntien muihin yritystyyppisiin kuntayksiköihin. Säätiömuotoisten yksiköiden osuus kuntayritysten henkilöstöstä on merkittävä. Näitä yksiköitä toimii eniten sosiaalipalveluissa, joissa säätiö- ja yhdistysmuotoinen toiminta on yleisempää kuin yhtiömuotoinen toiminta.

Kuntayhtiöiden liikevaihto 11 miljardia

Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri YTR:n mukaan Suomessa toimi vuonna 1999 kaikkiaan 850 kuntien omistamaa yritystyyppistä yhteisöä. Yritykset työllistivät 14 100 henkeä ja niiden liikevaihto kohosi 11 miljardiin markkaan. Kaikkien maamme yritysten liikevaihdosta kuntayritysten osuus suunnilleen yhden prosentin verran.

Nykyään toimivista kuntayrityksistä peräti 70 prosenttia on perustettu 1980- ja 1990-luvuilla. 1990-luvulla perustettujen yritysten osuus on 40 prosenttia. Liikevaihdoltaan ylivoimaisesti merkittävin toimiala on energihuolto, joka muodostaa 70 prosenttia kuntayritysten liikevaihdosta. Liike-

Kuntayritysten määrä, henkilöstö ja liikevaihto 1994–99

	Yritykset, lkm	Henkilöstö lkm	Liikevaihto milj. mk	Liikevaihto/henkilöstö. 1 000 mk
1994	314	9 630	8 300	861
1995	317	9 230	9 300	1 010
1996	325	9 370	10 300	1 104
1997	625	12 520	11 600	927
1998	659	12 710	12 400	977
1999	847	14 050	10 900	774

Vuodesta 1997 lähtien tapahtunut yritysten määrän tuntuva kasvu johtuu tilastojen kattavuuden parantumisesta pienten yhtiöiden osalta. Muutoksilla ei ole ollut suurta vaikutusta liikevaihtoon ja henkilöstöön. (Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri, Tilastokeskus.)

Kuntien yritysmuotoinen liiketoiminta (10,9 mrd. mk) toimialoittain vuonna 1999, prosenttia

	Prosenttia
Energia- ja vesihuolto	70,2
Kiinteistö- ja vuokrauspalvelut	6,3
Kuljetus ja tietoliikenne	6,1
Rakentaminen	4,9
Liike-elämän palvelut	2,1
Jätehuolto	2,1
Muut toimialat	7,6
Yhteensä	100,0

Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri, Tilastokeskus.

Palvelujen liikelaitostamisen ja yhtiöittämisen tärkeimmät vaikuttimet kuntakyselyjen (40 kuntaa) mukaan, vastanneiden kuntien lukumäärä

	Tärkein vaikutin lkm	Toiseksi tärkein vaikutin lkm	Kolmanneksi tärkein vaikutin, lkm
Itsenäinen budjetointi ja rahoitus	8	8	10
Päätöksenteon joustavuus	13	7	4
Markkinaehtoinen hinnoittelu	4	8	6
Toiminnan kilpailuttaminen	3	5	2
Kuntien välinen yhteistyö	4	3	2
Lainsäädäntö (vesihuoltolaki yms.)	4	1	2
Joustava palkkapolitiikka	–	1	3

Lähde: Kuntien liiketoiminnan kyselyt 2001.

vaihdolla mitaten tärkeitä toimialoja ovat myös kiinteistöpalvelu ja liikenne.

Kilpailu yksityisillä markkinoilla

Valtakunnallisella tasolla tarkasteltuna kunnallisten liikelaitosten ja yhtiöiden osuus liikevaihdolla mitaten varsin pieni useimpien toimialojen osalta. Poikkeuksen muodostavat energia- ja vesihuolto ja satamatoiminnot, jotka ovat perinteisiä kunnallisia monopolitoimialoja sekä pesulatoiminta, jossa toimii suuria kunnallisia keskuspesuloita.

Alatoimialoittain ja paikallisesti kunnallisilla yhtiöllä, liikelaitoksilla ja muilla palvelulaitoksilla voi olla kuitenkin merkittävä markkinaosuus toimialoilla, joilla toimii myös runsaasti yksityistä elinkeinotoimintaa. Näitä toimialoja ovat mm. liikenne, rakentaminen, ravintola- ja matkailutoiminta, koulutus ja erilaiset liike-elämän palvelut.

Kilpailuvirastoon on tullut viime vuosina lukuisia yhteydenottoja ja selvityspyyntöjä yksityisiltä yrityksiltä, koska kunnallisten palvelulaitosten on koettu toiminnallaan vääristävän kilpailua paikallisilla mark-

kinoilla. Paikallisesti kehitys onkin voinut johtaa siihen, että tehokkaammin tuotetut yksityiset palvelut ovat syrjäytyneet markkinoilta.

Elinkeinoelämän kannalta vahingollisia vaikutuksia voi syntyä silloin, jos kunnallinen palvelulaitos hinnoittelee tuotteensa alle todellisten tuotantokustannusten ja ilman sijoitetun pääoman tuottovaatimusta. Kuntien olisikin omaa liiketoimintaansa kehittäessään syytä ottaa huomioon kyseiseen toimialaan liittyvä yksityinen elinkeinotoiminta alueellaan.

Tilastokeskus on julkaissut kuntapohjaiseen aluejaotteluun pohjautuvan käsikirjan

KUNNAT JA KUNTAPOHJAISET ALUEJAOT 2001

TIEDÄTKÖ...

- ...mitkä ovat 21 Suomen täysin ruotsinkielistä kuntaa?
- ...montako seutukuntaa Suomessa on jakouudistuksen jälkeen?
- ...kumpia on enemmän kaupunkimaisia kuntia vai kaupunkeja, ja miksi?

Värikuvin varustettu käsikirja sisältää karttapohjaiset luokitukset muun muassa maakunnista, lääneistä sekä seutu-kunnista.

Julkaisu esittelee myös kuntapohjaisesti luokiteltua tietoa alueiden sisäisistä eroista: Käsikirjasta käyvät ilmi alueiden kielirakenteet, tilastolliset työssäkäynti-alueet ja kuntamuodot.

Uudistunut Kunnat ja kuntapohjaiset aluejaot 2001 -julkaisu on tilattavissa Myyntipalvelustamme hintaan 150 mk/kpl. Julkaisun tiedot ovat saatavana myös sähköisessä muodossa. Lisätietoja Tilastokeskuksen Luokituspalveluista p. (09) 1734 2243 tai sähköpostitse os. luokitukset.tilastokeskus@tilastokeskus.fi.

Myyntipalvelu:

Tilastokeskuksen julkaisujen myynti ja asiakaspalvelu
Puhelintilaukset: (09) 1734 2011
Faksitilaukset: (09) 1734 2291
Sähköposti: myynti.tilastokeskus@tilastokeskus.fi

Kuluttajien luottamus talouteen elpyi hieman

Taloudelliset mielialat tiivistävä kuluttajien luottamusindikaattori nousi toukokuussa 6,8:aan huhtikuun 4,8:sta. Vuosi sitten näkemykset olivat kuitenkin vaivastat. Arviot Suomen taloudesta kohenivat hieman toukokuussa, ja omaan talouteensa kuluttajat uskoivat edelleen vahvasti. Lisäksi sekä säästämistä että lainanottoa pidettiin aiempaa kannattavampana. Tiedot perustuvat Tilastokeskuksen kuluttajabarometriin, jota varten haastateltiin 7.–25. toukokuuta 1 549 Suomessa asuvaa henkilöä.

Toukokuussa 22 prosenttia kuluttajista usko, että Suomen

taloustilanne paranee seuraavan vuoden aikana. Kuluttajista 26 prosenttia arvioi maamme talouden huononevan. Huhtikuussa vastaavat osuudet olivat 17 ja 32 prosenttia.

Oman taloutensa kohentumiseen luotti 28 prosenttia kuluttajista eli suunnilleen yhtä moni kuin aiemmin. Vain 10 prosenttia kuluttajista arvioi oman taloutensa huononevan.

Kuluttajista 37 prosenttia uskoi toukokuussa, että työttömyys vähenee edelleen seuraavan vuoden aikana. Huhtikuussa näin ajatteli 34 prosenttia kuluttajista. Kuluttajat ennustivat inflaation olevan ensi vuoden toukokuussa 2,9 prosenttia.

Toukokuussa 63 prosenttia kuluttajista piti säästämistä kannattavana. Kestotavaroiden ostamista piti edullisena 40 ja lainan ottamista 60 prosenttia kuluttajista.

Kotitalouksien rahatilanne oli hyvä. Kotitalouksista 71 prosenttia uskoi pystyvänsä säästämään seuraavan vuoden aikana ja 15 prosenttia suunnitteli ottavansa lainaa.

Kotitalouksilla oli toukokuussa edelleen runsaasti kulutusaikeita. Jopa asunnon ja auton ostoaiheet ovat aavistuksen vahvistuneet alkuvuodesta. Auton hankintaa puolen vuoden sisällä suunnitteli 9 prosenttia kotitalouksista. Kotitalouksista 7 prosenttia harkitsi asunnon ostamista vuoden kuluessa.

Kotitalouksista 2 prosentilla oli digiboksi tai -televisio toukokuussa. Tietokone oli 51 prosentilla kotitalouksista ja internet-yhteys 34 prosentilla. Matkapuhelinta käytti 90 prosenttia kotitalouksista.

Lähde: Kuluttajabarometri 2001, toukokuu. Tilastokeskus

Matkapuhelimesta arjen työkalu

Matkapuhelin on onnistunut löytämään pysyvän paikan ihmisten arkipäivässä, mutta tietokoneen ja tietoverkkojen tie on ollut hidasteita täynnä. Matkapuhelin on saanut käyttömukavuudellaan käyttäjänsä hyväksymään tai unohtamaan kalliimman käyttöhinnan. Se toimii henkilökohtaisen vuorovaikutuksen välineenä, mutta tietokoneelle ja -verkoille ei ole löytynyt yhtä luontevaa paikkaa ihmisten jokapäiväisessä toiminnassa.

Matkapuhelinta käytti viime vuonna lähes yhdeksän kymmenestä 15–74-vuotiaasta suomalaisesta, miehistä 89 prosenttia ja naisista 83 prosenttia. Kaikkien ikäryhmien miehet käyttivät matkapuhelinta yleisemmin kuin naiset. Suurin

Kuluttajien näkemykset taloudesta toukokuussa 2001

	Toukokuu 2001 saldoluku	Huhtikuu 2001 saldoluku	Toukokuu 2000 saldoluku
Kuluttajien luottamusindikaattori	6,8	4,8	14,0
Kotitalouksien taloudellinen tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyiseen	10,7	10,2	11,2
Kotitalouksien säästämismahdollisuudet seuraavan 12 kk:n aikana	36,2	39,9	32,0
Suomen taloudellinen tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyiseen	-2,0	-8,1	10,3
Työttömien määrä 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyiseen	-7,3	-4,2	-15,0
Kuluttajahintojen muutos seuraavan 12 kk:n aikana, %	2,9	3,1	2,7
Kotitalouksien rahatilanne haastatteluhetkellä	26,5	25,6	24,8
Kestotavaroiden ostamisen edullisuus haastatteluhetkellä	10,9	13,8	18,8
Säästämisen edullisuus haastatteluhetkellä	17,0	13,7	11,8
Lainanoton edullisuus haastatteluhetkellä	12,0	8,5	15,4

Saldoluvut saadaan vähentämällä painottaen myönteisten vastausten prosenttiosuudesta kielteisten vastausten prosenttiosuus. Työttömyyden negatiivinen saldoluku tarkoittaa, että työttömyyden arvioidaan vähenevän. Kuluttajien luottamusindikaattori on keskiarvo seuraavien kysymysten saldoluista: Suomen talouden mennyt ja tuleva kehitys, oman talouden mennyt ja tuleva kehitys sekä haastatteluhetken edullisuus kestotavaroiden ostamiseen. Saldoluvut ja luottamusindikaattori voivat vaihdella -100:n ja 100:n välillä.

TILASTOUUTISIA

31.5. Palkansaajien ansiot nousivat tammi-maaliskuussa 4,7 prosenttia (s. 24)

31.5. Teollisuustuotanto kääntyi laskuun huhtikuussa (s. 20)

31.5. Kokonaistuotanto kasvoi 4,2 prosenttia maaliskuussa (s. 19)

29.5. Sijoitusrahastot tappiollisia vuonna 2000 - yhteenlaskettu arvo nousi yli kolmanneksen (s. 19)

28.5. Kuorma-autoliikenteen suoritteet kasvoivat vuonna 2000

25.5. Palkkasumma kasvoi 7,9 prosenttia tammi-maaliskuussa (s. 22)

25.5. Palvelulojen liikevaihto kasvoi 9 prosenttia jouluhelmikuussa (s. 23)

23.5. Teollisuusyritysten liikevaihdon kasvu hidastui jouluhelmikuussa 6 prosenttiin (s. 22)

23.5. Vähittäiskaupan myynti kasvoi maaliskuussa 7,4 prosenttia (s. 23)

22.5. Kuorma-autojen kuljetta- ma tavaramäärä kasvoi tammi-maaliskuussa

22.5. Rakennusyritysten liikevaihto kasvoi 14 prosenttia jouluhelmikuussa (s. 23)

22.5. Työllisyys ja työttömyys huhtikuussa 2001

- Työllisiä 38 000 enemmän kuin vuotta aiemmin
- Työllisyysaste 66,4 prosenttia
- Työttömyysaste 10,3 prosenttia, työttömänä 267 000 henkeä
- Työnvälityksessä 31 000 uutta avointa työpaikkaa (s. 24)

18.5. Tuottajahinnat nousivat huhtikuussa (s. 27)

17.5. Ulkomaisten matkailijoiden yöpymiset lisääntyivät 12 prosenttia maaliskuussa (s. 27)

15.5. Matkapuhelimesta arjen työkalu (s. 18)

14.5. Rakennuskustannukset nousivat vuodessa 3,3 prosenttia (s. 21)

14.5. Inflaatio huhtikuussa 3,0 prosenttia (s. 25)

4.5. Aikuislaskutuksessa runsaat 1,7 miljoonaa henkilöä (s. 27)

ero oli 45–59-vuotiaiden ryhmässä (miehet 89 ja naiset 72 %). Kännykänkäyttäjien ääripäät olivat 15–29-vuotiaat miehet (95 %) ja 60–74-vuotiaat naiset (56 %).

Tulokset käyvät ilmi Tilastokeskuksen julkaisemasta raportista Kolme vuotta tietoyhteiskunnassa. Tutkimuksessa tarkastellaan tietoyhteiskuntaan suhtautumista mielipidekysymysten avulla, matkapuhelimen muuttumista arjen työkaluksi sekä sitä miksi tietokoneesta ja verkkoyhteyksistä ei ole tullut matkapuhelimen vertaista välinettä. Tarkastelun kohteena tutkimuksessa on myös suomalaisten viestintävälineiden kehitys.

Tutkimus perustuu 1 200 hengen paneelaineistoon, jossa sa-

mat vastaajat osallistuivat haastattelututkimukseen sekä vuonna 1996 että 1999. Tulokset kuvaavat muun muassa sitä, miten vastaajien osaaminen on parantunut kolmessa vuodessa, miten mielipiteet ovat muuttuneet ja miten säännöllistä matkapuhelimen ja tietoverkkojen käytöstä on tullut.

Lähde: Kolme vuotta tietoyhteiskunnassa; Pitkittäistutkimus uuden tieto- ja viestintätekniikan käytöstä. Katsauksia 2001/2. Tilastokeskus.

Tutkimuksesta on ilmestynyt myös englanninkielinen raportti Three Years of the Information Society. A Longitudinal Survey of the Use Made of Modern Information and Communications Technology in Finland. Reviews 2001/4.

KOKONAISTUOTANNON KUUKAUSIKUVAAJA

	2000		2001			
	Loka	Marras	Joulu	Tammi	Helmi	Maalis
	Muutos edellisen vuoden vastaavasta kuukaudesta, %					
Kokonais- tuotanto	8,6	7,5	3,2	5,6	3,9	4,2

KANSANTALouden KYSYNTÄ JA TARJONTA

	2000	2000				2001
	Milj.mk	1. nelj.	2. nelj.	3. nelj.	4. nelj.	1. nelj.
	Volyymin muutos edellisestä vuodesta, % Käypiin hintoihin					
Bruttokansantuote	785067	4,1	5,9	5,2	6,3	5,5
Tuonti	254166	9,8	8,3	17	11,9	14
Kokonaistarjonta	1039233	5,5	6,5	8	7,6	7,6
Vienti	333324	16,5	17,8	19,1	20,1	14,4
Kulutusmenot	547524	2,5	3,5	2,6	1,6	1,3
yksityiset	386190	2,7	4,8	3,5	2,2	1,6
julkiset	161334	2,1	0,4	0,4	0,4	0,4
Investoinnit	149465	-0,1	5,5	4,1	4,6	5,1
yksityiset	128351	0	4,7	5,2	6,2	6,4
julkiset	21114	-1	11	0	-5	-3
Varastojen muutos*	5573
Kokonaiskysyntä	1035886	5,5	6,5	8	7,6	7,6
kotimainen kysyntä	702562	0,4	1,5	2,8	1,6	4
Tuotanto toimialoitain						
Maatalous		-7,6	2,1	1,1	38,8	2,7
Metsätalous		-0,5	2,3	2,1	3,1	0,9
Koko teollisuus		8,2	11,3	11	15,1	15,1
Energia- ja vesihuolto		2,2	2,5	4,3	0,1	-2,8
Rakentaminen		1,7	8,3	5,9	4,1	2,6
Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne		6,9	8,9	4,9	4,4	4,2
Kauppa		3,9	5,3	4,8	2,9	3,8
Julkisen toiminta		0,4	0,8	0,8	0,8	0,8

* sisältää myös tilastollisen eron

BRUTTOKANSANTUOTE

	1995	1996	1997	1998	1999	2000					
							I	II	III	IV	
Volyymin muutos edellisvuodesta, %							5,9	5,2	6,3	5,5	
							3,8	4,0	6,3	5,3	4,2

Suurin osa kotimaan katsauksen tiedoista Tilastokeskuksen aikasarjatielokanta ASTIKasta. Lähteenä Tilastokeskus, jollei toisin mainita.

Osakkeet painoivat sijoitusrahastot tappiolla

Osakekurssien lasku painoi sijoitusrahastojen yhteensä lasketun tuloksen 5,9 miljardia markkaa tappiolliseksi vuonna 2000. Osakerahastojen tilikauden tappio oli 4,7 miljardia markkaa, kun voitto vuotta aiemmin oli lähes 10 miljardia. Yhdistelmärahastojen tappio oli vajaat 2 miljardia markkaa. Vain pitkän koron rahastot ja rahamarkkinarahastot olivat voitollisia.

Suomessa rekisteröityjen tilinpäätöksen tehneiden sijoitusra-

hastojen arvo oli tilikauden tappioista huolimatta 36 prosenttia suurempi kuin edellisen vuoden lopussa, yhteensä 83,4 miljardia markkaa. Osakerahastojen arvo oli eri rahastotyypeistä suurin, 40 miljardia markkaa. Niiden arvo myös kasvoi vuoden aikana eniten, 41 prosenttia.

Yhdistelmärahastojen arvo oli toiseksi suurin, 21 miljardia markkaa. Sekä yhdistelmärahastojen että rahamarkkinarahastojen arvo nousi vuoden aikana yli kolmanneksen, korkorahastojen arvo sen sijaan laski 30 prosenttia.

Rahasto-osuuksia merkittiin nettomääräisesti 29 miljardilla markalla. Tästä 16,5 miljardia oli

VALTIONVELKA

	31.12.2000	31.3.2001	30.4.2001
	milj.mk		
Markka- ja euromääräinen	286307	294801	290471
Muiden emuvaluuttojen määräinen	51492	45352	44911
Kotimaanvaluuttamääräinen	320143	322497	317726
Ulkomaanvaluuttamääräinen velka	57022	55188	55192
Valtionvelka yhteensä	377165	377685	372918

Valtiokonttori on vuoden 2000 alusta lukien muuttanut tilastoissaan ulkomaisen velan käsitteen sisältöä.

Ulkomaanvaluuttamääräinen velka sisältää nyt vain euroalueen ulkopuolisissa valuutoissa olevan velan.

Vuonna 1999 kotimaisena velkana tilastoitiin markka- ja euromääräinen velka, kun muiden Emu-valuuttojen määräinen velka sisältyi ulkomaiseen velkaan. Nyt muiden Emu-valuuttojen määräinen velka muodostaa oman ryhmänsä kotimaanvaluuttamääräisen velan osana.

VALTION TULOT JA MENOT

	2001	2001	Muutos
	Huhti- kuu	Tammi- huhtikuu	
	milj. mk		%
Valtiontalouden kassatulot			
Verot ja veronluonteiset tulot	13187	58 586	5,1
Muut tulot	9793	17235	-44,8
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	22980	75821	-12,8
Tulot ilman lainanottoa	27872	81074	-11,9
Valtiontalouden kassamenot			
Kulutusmenot	4562	18092	10,1
Siirtomenot	9173	37138	3,8
Reaalisijoitukset	128	568	-17,3
Muut menot	6469	15349	-18,8
Menot ilman rahoitustaloustoimia	20331	71147	-0,9
Finanssijoitukset	5536	6797	3,9
Menot ilman valtionvelan kuoletuksia	25867	77944	-0,5

Lähde: Valtiokonttori

osakerahastojen nettomerkin-
töjä. Yhdistelmärahastojen
nettomerkinnot olivat 7,5
miljardia markkaa, rahamark-
kinarahastojen ja pitkän ko-
ron rahastojen runsaat 2 mil-
jardia sekä vipurahastojen
merkinnät 100 000 markkaa.

Kaikkien rahastojen varal-
lisuudesta 79 miljardia mark-
kaa oli sidottu arvopaperei-
hin: 50 miljardia osakkeisiin
ja osuuksiin ja 23 miljardia
joukkovelkakirjoihin. Rahaa
ja pankkisaamia rahastoilla
oli 4 miljardia markkaa.

Kotitaloudet omistivat ra-
hasto-osuuksia yhteensä 30
miljardilla markalla, mikä on
runas kolmannes kaikkien si-
joitusrahastojen yhteenlaske-
tusta arvosta. Kotitalouksien
omistusosuus yhdistelmä- ja vi-
purahastoista oli noin puolet,
osakerahastoista runsas kol-
mannes ja korko- ja rahamark-
kinarahastoista noin viidennes.

Tilastokeskuksen sijoitusra-
hastojen vuositilastoon sisälty-

vät Suomessa rekisteröidyt ti-
linpäättöksen tehneet sijoitus-
rahastot ja rahastoyhtiöt. Vuo-
den 2000 tilastossa on 25 ra-
hastoyhtiötä ja 230 niiden hal-
linnoimaa sijoitusrahastoa.
Tilinpäättöksen tehneitä rahas-
toja oli 53 enemmän kuin vuot-
ta aiemmin. Rahastoyhtiöiden
määrä kasvoi yhdellä.

Tilastokeskuksen sijoitus-
rahastojen neljännesvuositi-
lastossa ovat sen sijaan mukana
kaikki kyseisen neljänneksen
aikana toimivat kotimaiset ra-
hastot. Niitä oli vuoden 2000
viimeisellä neljänneksellä
245. Vuoden 2001 ensimmäisellä
neljänneksellä sijoitusra-
hastoja oli toiminnassa 260.

Sijoitusrahastot on luokiteltu
eri rahastotyyppisiin niiden si-
joituspolitiikan mukaan. Osa-
kerahastot sijoittavat lähinnä
osakkeisiin. Pitkän koron rahas-
tot sijoittavat etupäässä pitkäai-
kisiin joukkovelkakirjoihin.
Euroopan keskuspankin raha-
markkinarahastoiksi määritte-

lemät rahastot sijoittavat lyhytai-
kaisiin korkoinstrumentteihin.
Yhdistelmärahastot sijoittavat
sekä osakkeisiin että korkoa tuot-
taviin kohteisiin. Vipurahastot
ovat osake- tai sekarahastoja, jot-
ka tavoittelevat johdannaisia
käyttämällä suurempaa tuottoa
kuin osakerahastot. Samalla niis-
sä on suuremmat riskit.

Lähde: Sijoitusrahastot 2000.
Tilastokeskus

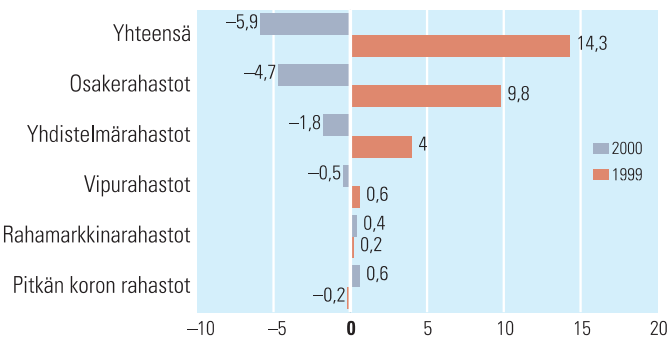
Teollisuustuotanto väheni hieman

Teollisuuden työpäiväkor-
jattu tuotanto väheni
huhtikuussa 0,7 prosenttia
vuotta aiemmasta.

Metalliteollisuuden tuotanto
pieni lähes 12 prosenttia.
Sähköteknisten tuotteiden val-
mistus väheni lähes 25 prosent-
tia, mutta muun metalliteolli-
suuden tuotanto sen sijaan kas-
voi lähes 5 prosenttia.

Puu- ja paperiteollisuuden
tuotanto oli huhtikuussa 21 pro-
senttia suurempi kuin vuotta
aiemmin. Kasvu johtui viime
vuoden huhtikuussa olleesta la-
kosta. Energian tuotanto lisään-
tyi runsaat 16 prosenttia. Myös
energian tuotannon voimakas
kasvu johtuu osittain vuoden ta-
kaisesta paperiteollisuuden la-
kosta. Muun tehdasteollisuuden
tuotanto lisääntyi runsaat 4 pro-
senttia, kun taas kemianteolli-
suuden tuotanto väheni hieman.

Sijoitusrahastojen tuotto 1999–2000, miljardia markkaa

MARKKINAHAKKUUT

	2001 Huhtikuu	Muutos Huhti- kuu 01/00	2001 Tammi- huhtikuu	Muutos Tammi- huhtikuu 01/00
	1000 m ³	%	1000 m ³	%
Markkinahakkuut yht.	4226	0	22130	2

TEOLLISUUSTUOTANNON VOLYMI-INDEKSI

	1995	1996	1997	1998	1999	2000															
	III ⁽¹⁾		IV ⁽¹⁾		V ⁽¹⁾		VI ⁽¹⁾		VII ⁽¹⁾		VIII ⁽¹⁾		IX ⁽¹⁾		X ⁽¹⁾		XI ⁽¹⁾		XII ⁽¹⁾		
Indeksi (1995=100)	100,0	103,5	113,2	122,4	129,1	139,5	148,6	148,6	142,0	111,9	135,1	150,5	161,2	158,1	155,7	146,6	143,8	149,2			
Vuosimuutos, %	6,1	3,5	9,3	7,8	5,5	8,9	4,9	12,9	11,2	11,0	13,6	13,9	18,8	17,4	7,0	6,8	6,9	7,0			

1) Työpäiväkorjattu

TEOLLISUUSTUOTANNON VOLYMI-INDEKSI (1995=100)¹⁾

	2001 Maaliskuu	Muutos Maaliskuu 01/00
		%
Koko teollisuus	149,2	7
Energiatuotteet	130,3	13
Raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet	129,7	-2,4
Investointitavarat	217,2	18
Kestokulutustavarat	114,9	14,5
Muut kulutustavarat	110,2	3,7
Teollisuustuotanto toimialoittain		
Mineraalien kaivu	72	-3,1
Teollisuus	151,3	6,7
Elintarvikkeiden ja juomien valmistus	110,1	1,9
Tekstiilien ja vaatteiden valmistus	101,6	0,7
Nahan ja nahkatuott. valmistus	69,2	-12,8
Puutavaran ja puutuotteiden valmistus	133	-1,6
Massan, paperin ja paperituotteiden valmistus	116,2	-7,5
Kustantaminen ja painaminen	119	6,7
Koksin ja öljytuotteiden valmistus	115,2	49,2
Kemikaalien ja kemiallisten tuott. valmistus	129,1	16,7
Kumi- ja muovituotteiden valmistus	143,2	-1
Ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus	122,5	-3,2
Perusmetallien, metallituotteiden valmistus	135,6	5,4
Koneiden ja laitteiden valmistus	116,4	9,9
Sähkötekn. tuott. ja instrumenttien valmistus	350,8	17,5
Kulkuneuvojen valmistus	117,5	8,9
Huonekalujen valmistus, muu valmistus	125,9	9,8
Energia- ja vesihuolto	138	10,3
Tehdasteollisuuden erikoisindeksit		
Puu- ja paperiteollisuus	119,4	-6,3
Metalliteollisuus	197,6	13,1
Kemianteollisuus	131,3	13,2
Muu tehdasteollisuus	113,3	2,8

1) Työpäiväkorjattu

Tehdasteollisuuden kapasiteetista oli huhtikuussa käytössä runsaat 83 prosenttia. Massa- ja paperiteollisuuden käyttöaste oli vajaat 88 prosenttia, metalliteollisuuden runsaat 87 ja kemianteollisuuden 74 prosenttia. Muun tehdasteollisuuden käyttöaste oli 78 prosenttia.

Tämä ennakkotieto perustuu Tilastokeskuksella 30. toukokuuta käytettävissä olleisiin tietoihin. Tarkistettu teollisuustuotannon kasvuprosentti ja toimialoitteiset tiedot huhtikuulta julkaistaan StatFin-palvelussa 15.6.2001 kello 7.00.

Lähde: Teollisuustuotannon vo-lyymi-indeksi 2001, huhtikuu, ennako. Tilastokeskus
Lisätietoja StatFin-palvelusta

Suurilla teollisuusyrityksillä hyvä tulos

Suurten teollisuusyritysten tilikauden nettotulos oli 42 miljardia markkaa vuonna 2000. Nettotulos oli 9,5 ja kokonaistulos 13,3 prosenttia liikevoiton tuotoista. Edellisen vuoden vastaavat tulosprosentit olivat 7,8 ja 12 prosenttia.

Tilastossa on mukana 284:n Suomessa toimivan teollisuusyritysten tilinpäätöstiedot.

Lähde: Teollisuusyritysten tilinpäätöstilasto, tietoja teollisuuden ja rakentamisen suurista yrityksistä 2000. Tilastokeskus.

Suurten talonrakentajien tulokset paranivat

Suurille talonrakennusyrityksille kertyi viime vuonna 21 miljardin markan tuotoista liikevoittoa 5,2 prosenttia ja nettotulosta 3,5 prosenttia. Edellisen vuoden vastaavat tulosprosentit olivat 4,4 ja 3,4. Talotekniikan ja erikoisrakentamisen aloilla kannatta-

vuuskehitys heikkeni. Liikevoittoa syntyi 6 miljardin tuotoista 3,1 prosenttia ja nettotulosta 3,3 prosenttia. Myös maa- ja vesirakennusalan kannattavuus laski hieman. 7,8 miljardin tuotoista alan liikevoitto oli 3,2 ja nettotulos 1,6 prosenttia.

Lähde: Teollisuusyritysten tilinpäätöstilasto, tietoja teollisuuden ja rakentamisen suurista yrityksistä 2000. Tilastokeskus

RAKENNUSKUSTANNUSINDEKSI (2000=100) ¹⁾

	2001 Huhtikuu	Kuukau- simuutos %	Vuosi- muutos %
Kokonaisindeksi (ammattimainen rak.)	102,7	0,7	3,3
Työpanokset	103,5	2,1	3,6
Tarvikepanokset	102,8	0,1	3,8
Muut panokset	101,2	0,1	1,5
Ammattimainen rakentaminen			
Asuinkerrostalo	102,3	0,7	2,7
Rivitalo	102,7	0,8	3,4
Toimisto- ja liikerakennus	102,6	0,7	3,2
Teollisuus- ja varastorakennus	103,3	0,9	4,1
Omatoinen rakentaminen			
Erillinen pientalo	102,7	0,7	3,3
Maatalouden tuotantorakennus	102,4	0,7	3,2

1) Uusi perusvuosi, entinen 1995=100

ASUNTOTUOTANTO

	2000	2000	2000	2000	2000
		1. nelj.	2. nelj.	3. nelj.	4. nelj.
Myydyt rakennus- luvut asunnoille	36386	9980	13347	6927	6132
Aloitettut asunnot	31700	5770	11800	8470	5660
Valmistuneet asunnot	31135	8099	8459	6872	7705

ASUNTOJEN HINNAT ¹⁾

	2000	2000	2000	2000	2001
	1. nelj.	2. nelj.	3. nelj.	4. nelj.	1. nelj.
Pääkaupunkiseutu					
Keskim. neliöhinta, mk/m ²	12499	12616	12255	12182	12112
Nimellishintaindeksi, 1983=100	234,5	236,7	229,9	228,5	227,2
Reaalihintaindeksi, 1983=100	137,4	136,6	131,5	130,1	129,0
Kaupat tilastossa	1396	1273	1464	1280	1532
Muu Suomi					
Keskim. neliöhinta, mk/m ²	6472	6572	6416	6310	6327
Nimellishintaindeksi, 1983=100	221,8	225,2	219,9	216,2	216,8
Reaalihintaindeksi, 1983=100	129,9	130,0	125,8	123,1	123,1
Kaupat tilastossa	2658	2391	2524	2064	2419

1) Vanhojen kerrostalohuoneistojen keskimääräiset velattomat neliöhinnat

KONKURSSIT

	2001 Maaliskuu	2001 Tammi- maaliskuu	Vuosi- muutos %
Konkurssiin haettuja yhteensä	172	631	-17
<i>Yritykset</i> ¹⁾	169	611	-17
Maa-, metsä- ja kalatalous	1	9	80
Teollisuus, kaivostoiminta, energiahuolto	14	86	-30
Rakentaminen	31	96	-18
Kauppa	38	124	-25
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	10	41	-21
Kuljetus, tietoliikenne ja varastointi	13	45	-29
Muut palvelut	41	139	5
Toimiala tuntematon	21	71	-11
<i>Yksityishenkilöt</i>	3	20	-5
Uhanalaisten työpaikkojen määrä	567	2101	-24

1) Sisältää yhtiöt, yhteisöt ja yrittäjät.

MYÖNNETYT RAKENNUSLUVAT

	2001 Maalis- kuu	Muutos Maalis- kuu 01/00	2001 Tammi- Maaliskuu	Muutos Tammi- maaliskuu 01/00
	1000 m ³	%	1000 m ³	%
Kaikki rakennukset	3 211	-18	8 064	-12
Asuinrakennukset	942	-20	2 287	-22
Vapaa-ajan asuinrakennukset	80	11	197	19
Liike- ja toimistorakennukset	733	-33	1 492	-41
Julkiset palvelurakennukset	191	-27	597	-1
Teollisuus- ja varastorakennukset	807	-6	2 405	28
Maatalousrakennukset	300	-10	756	2
Muut rakennukset	158	17	330	9

RAKENNUSKUSTANNUSINDEKSI

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001											
								V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV
Indeksi (1990=100)	102,2	103,5	102,7	105,2	107,6	109,1	112,1	112,5	112,6	112,9	113,1	113,5	113,6	113,7	114,0	114,9	115,1	115,9	
Vuosimuutos, %	1,5	-1,3	-0,8	2,4	2,3	1,4	3,1	3,2	3,0	3,0	3,0	3,2	3,3	3,3	3,3	3,7	3,6	3,8	

Palkkasumma kasvoi 7,9 % tammi-maaliskuussa

Koko talouden palkkasumma oli vuoden 2001 tammi-maaliskuussa 7,9 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Kasvu nopeutui edellisvuodesta, jolloin vastaava muutos oli 6,8 prosenttia.

Teollisuusyritysten maksama palkkasumma oli ensimmäisellä neljänneksellä 8 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Vuonna 2000 ensimmäisen neljänneksen kasvu oli 7 prosenttia. Rakennusyritysten palkkasumma oli 14 prosenttia viimevuotista suurempi. Kasvuvauhti oli sama kuin vuotta aiemmin. Rakentamisen alatoimialoista talonrakennusalan palkkasumma kasvoi 16 ja maa- ja vesirakennusalan 6 prosenttia.

Tukku- ja vähittäiskaupan palkkasumman lisäys oli ensimmäisellä neljänneksellä 7 prosenttia eli sama kuin vuotta aiemmin. Tukkukaupan kasvu oli 8 prosenttia ja vähittäiskaupan, autokauppa pois lukien, 6 prosenttia.

Julkisen alan palkkasumma oli vuoden 2001 tammi-maaliskuussa 6 prosenttia edellisvuotista suurempi. Viime vuonna vastaava kasvu oli 4 prosenttia. Terveystieteiden- ja sosiaalipalvelujen palkkasumman lisäys oli 11 prosenttia ilman julkista alaa. Vuotta aiemmin kasvu oli 9 prosenttia. Koulutuksen palkkasumma, ilman julkista alaa, oli 8 prosenttia korkeampi kuin vuotta aiemmin. Rahoitustoiminnassa palkkasumman kasvu oli alkuvuonna 13 prosenttia ja vuotta aiemmin 12 prosenttia.

Muiden palveluiden palkkasumman lisäys ensimmäisellä neljänneksellä oli 9 prosenttia. Muiden palvelualojen

palkkasumma kasvoi enemmän kuin vuotta aiemmin, jolloin lisäys oli 7 prosenttia.

Majoitus- ja ravitsemistojen toiminnassa palkkasumma oli 5 prosenttia viimevuotista suurempi. Kuljetus, varastointi ja tietoliikenteen toimialalla lisäys oli 6 prosenttia ja kiinteistö-, vuokraus-, tutkimus- ja liike-elämän palveluissa kasvu oli 14 prosenttia.

Palkkasummakuvaajat perustuvat verohallinnon työnantajasuorustietoihin, joita täydennetään Tilastokeskuksen aineistoilla. Keskeiset tiedot julkaistaan lehdistötiedotteena ja indeksisarjat Internetissä osoitteessa. Indeksisarjat löytyvät myös Tilastokeskuksen StatFin-palvelusta.

Lähde: Liiketoiminnan kuukausikuvaajat 2001, maaliskuu. Tilastokeskus

Teollisuusyritysten liikevaihdon kasvu hidastui jouluihelmikuussa 6 prosenttiin

Teollisuusyritysten liikevaihto oli jouluihelmikuussa 6 prosenttia suurempi kuin vastaavana ajanjaksona vuotta aiemmin. Liikevaihdon kasvu hidastui tarkastelujaksosson aikana. Joulukuuta edeltävien 12 kuukauden aikana liikevaihdon kasvu oli keskimäärin 15 prosenttia. Liikevaihto kasvoi tarkastelujaksolla kuitenkin edelleen vuotta aiemmasta kaikilla muilla toimialoilla paitsi sähkö-, kaasuja vesihuollossa.

Liikevaihto kasvoi jouluihelmikuussa vuoden takaiseen verrattuna eniten koneiden- ja laitteiden valmistuksessa, 12 prosenttia. Metallin-

ULKOMAANKAUPPA

	2001 Helmikuu milj. mk	Vuosi- muutos %
<i>Tuonti tavaroiden käytön mukaan</i>		
Tuonti yhteensä	17279	2,7
Raaka-aineet ja tuotantotarvikkeet	6734	-0,8
Energiatuotteet	1972	-5,9
Investointitavarat	4299	9,5
Kestokulutustavarat	1809	3,1
Muut kulutustavarat	2243	0,3
<i>Vienti toimialojen mukaan</i>		
Vienti yhteensä	22401	5,3
Maa- ja metsätaloustuotteet	206	16,4
Teollisuustuotteet	21870	4,8
elintarvikkeet, juomat ja tupakka	330	-5,4
tekstiilit ja vaatteet	323	6,6
puutavara ja puutuotteet	1276	-4,3
massa, paperi ja -paperituotteet	5038	-1,2
kemikaalit ja kemialliset tuotteet	1277	0,1
kumi- ja muovituotteet	375	3
perusmetallit ja metallituotteet	1980	-4,1
koneet ja laitteet	2385	13,4
sähkötekniset tuotteet	6717	10,1
kulkuneuvot	876	11,9
Kauppatase	5122	

Lähde: Tullihallitus

MAKSUTASE

	1999	2000	2001 Tammi	Helmi	Maalis
	milj. mk				
Vaihtotase	40325	58559	4619	6446	6216
Kauppatase	65208	85270	7150	6050	7750
Palvelut	-5522	-6738	-671	-595	-583
Pääomansiirrot	648	366	0	0	0
Rahoitustase	-27403	-54077	-613	-2104	-1406

Lähde: Suomen Pankki

KESKEISIÄ VALUUTTAKURSSIJA

	2000	2001 Helmi	Maalis	Huhti
	Valuuttojen keskkurssit, mk			
USD USAn dollari	6,44	6,45	6,54	6,67
CAD Kanadan dollari	4,34	4,24	4,2	4,28
GBP Britannian punta	9,76	9,38	9,45	9,57
JPY Japanin jeni	0,06	0,06	0,05	0,05
SEK Ruotsin kruunu	0,70	0,66	0,65	0,65
NOK Norjan kruunu	0,73	0,73	0,73	0,73
DKK Tanskan kruunu	0,80	0,8	0,8	0,8
EEK Viron kruunu	0,38	0,38	0,38	0,38

Lähde: Suomen Pankki

ULKOMAANKAUPPA

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001											
							IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
Tuonti, milj. mk	128556	141720	160995	172819	176536	17467	19179	18713	16691	17861	17924	21652	20588	19303	16936	17279	19021	
Vienti, milj. mk	176021	186334	212840	230569	233343	21465	26162	24196	22910	23947	26966	30145	27261	25405	23147	22401	25935	
Kauppatase, milj. mk	47466	44615	51846	57750	56807	3998	6982	5484	6219	6086	9043	8492	6673	6102	6211	5122	6914	

Lähde: Tullihallitus

tuotteiden valmistuksen ja kemianteollisuuden liikevaihto oli 11 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Autojen ja perävaunujen valmistuksessa liikevaihto kasvoi 9 prosenttia. Mineraalien kaivussa, ei-metallisten mineraalituotteiden valmistuksessa sekä metallien jalostuksessa liikevaihto lisääntyi 8 prosenttia.

Teollisuuden liikevaihtotilasto kuvaa yrityksiä, joiden päätoimiala on teollisuus.

Lähde: Liiketoiminnan kuukausikuvaajat 2001, helmikuu. Tilastokeskus

Palveluolajen liikevaihto kasvoi 9 prosenttia

Palveluolajen (pl. kauppa) työpäiväkorjattu liikevaihto oli Tilastokeskuksen mukaan helmikuussa 2001 päättyneellä kolmen kuukauden ajanjaksolla 9 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin.

Kuljetuksen, varastoinnin ja tietoliikenteen liikevaihto oli jouluihelmikuussa 7 prosenttia suurempi kuin vuotta

aiemmin. Päätoimialan sisällä posti- ja teleliikenne kasvoi 11 prosenttia, joskin vauhti hidastui verrattuna kahteen edelliseen kolmen kuukauden jaksoon: kesä-elokuussa liikevaihto kohosi 17 ja syys-marraskuussa 12 prosenttia edellisvuodesta.

Kiinteistö-, vuokraus-, tutkimus- ja liike-elämän palvelujen liikevaihto kohosi 13 prosenttia. Kasvu nopeutui verrattuna kahteen edelliseen kolmen kuukauden jaksoon, sillä kesä-elokuussa vuosimuutos oli 7 prosenttia ja syys-marraskuussa 11 prosenttia.

Majoitus- ja ravitsemistojen liikevaihto kasvoi 6 prosenttia edellisvuodesta. Liikevaihdon kasvu oli nopeampaa jouluihelmikuussa kuin vuoden 2000 kesä- ja syyskuukausina. Muiden yhteiskunnallisten ja henkilökohtaisten palvelujen, kuten ympäristöhuollon, järjestötoiminnan sekä virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminnan, liikevaihto oli 3 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin.

Liikevaihtosarjat perustuvat verohallinnon arvonlisävero- ja työnantajasuoritustietoihin,

KESKEISIÄ KORKOJA

	2000		2001		
	Joulu	Tammi	Helmi	Maalis	Huhti
Eoniakorko	4,83	4,76	4,99	4,78	5,06
Euriborkorot					
1 viikko	4,88	4,81	4,83	4,82	4,88
1 kk	4,94	4,81	4,8	4,78	4,78
2 kk	4,93	4,79	4,78	4,74	4,72
3 kk	4,93	4,77	4,76	4,71	4,68
4 kk	4,92	4,74	4,72	4,67	4,64
5 kk	4,91	4,71	4,69	4,62	4,6
6 kk	4,91	4,68	4,67	4,58	4,57
9 kk	4,88	4,6	4,61	4,49	4,51
12 kk	4,87	4,58	4,59	4,47	4,48
Valtion obligaatioiden korkoja					
5 vuotta	4,89	4,7	4,71	4,6	4,73
10 vuotta	5,14	5,02	5,02	4,94	5,1

Lähde: Suomen Pankki

HEX-OSAKEINDEKSI (28.12.1990 = 1000)

	1999	2000		2001		
		Joulu	Tammi	Helmi	Maalis	Huhti
Yleisindeksi	7800	13859	11948	9283	8556	9111
Vuosimuutos, %	72,3	6,4	-16,8	-41,5	-49,9	-42,3

LIIKETOIMINNAN SUHDANNEKUVAAJAT

(1995=100)

	Liikevaihtokuvaaja		Palkkasumma kuvaaja	
	Indeksiluku 2/2001	Muutos, % 12/99-2/00-12/00-2/01	Indeksiluku 3/2001	Muutos, % 1-3/00-1-3/01
Teollisuus	147	6	137	8
Rakentaminen	193	14	185	14
Kauppa	142	4	148	7
Muut palvelut	151	9	154	9

Indeksiluku on trendin uusimman kuukauden pisteluku.

Muutos-% on alkuperäisen sarjan (muiden palveluiden liikevaihdon työpäiväkorjatun sarjan) kolmen viimeisimmän kuukauden keskiarvon muutos verrattuna edellisvuoden vastaavaan ajanjaksoon. Kolmen kuukauden keskiarvo tasaa satunnaisvaihtelua.

Palveluolajen liikevaihtokuvaajassa on otettu huomioon aloittaneet ja lopettaneet yritykset. Muiden kuvaajien laskennassa käytetään paneelia, jossa ovat mukana vertailukelpoiset yritykset kohdekuukaudelta ja edellisen vuoden vastinkuukaudelta.

KAUPAN MYYNTI, KAUPPAPÄIVÄKORJATUT MÄÄRÄINDEKSIT

(1995=100)¹⁾

	2001	Muutos
	Maaliskuu	Maaliskuu 01/00, %
Moottoriajoneuvojen kauppa, korjaus ja huolto sekä polttoaineen vähittäismyynti	147,3	-2,8
Agentuurikauppa ja tukkukauppa pois lukien moottoriajoneuvojen kauppa	134,3	5
– yleistukkukauppa	142,4	5,8
Vähittäiskauppa pois lukien moottoriajoneuvojen kauppa	119,5	7,4
– tavaratalokauppa	111,1	6,9
– päivittäistavarakauppa	116,8	8,1

1) Vuoden 1998 alusta tapahtuneen tilastointitavan muutoksen takia tukku- ja vähittäiskaupan myynnistä julkaistaan kauppapäiväkorjatun määräindeksin ennakkotiedot koko tukku- ja vähittäiskaupasta sekä autokaupasta. Tukkukaupasta julkaistaan lisäksi yleistukkukaupan ja vähittäiskaupasta tavaratalo- ja päivittäistavarakaupan ennakkotiedot. Enemmän kaupan tilastoinnin muutoksista Tietoaajassa 5/98 sivulla 22.

YLEISÖN TALLETUKSET PANKEISSA

	2000			2001
	2. nelj.	3. nelj.	4. nelj.	1. nelj.
Markkatalletukset (euromääräiset 1999–)				
Kanta, milj.mk	319424	314626	324665	323 300
Keskikorko, %	1,63	1,83	1,95	2,08
Valuuttatalletukset (muut kuin euromääräiset 1999–)				
Kanta, milj.mk	7172	7925	6867	6 396
Keskikorko, %	3,60	3,93	3,87	3,02

PANKKIEN LUOTOT YLEISÖLLE

	2000			2001
	2. nelj.	3. nelj.	4. nelj.	1. nelj.
Markkaluotot (euromääräiset 1999–)				
Kanta, milj.mk ¹⁾	360530	366508	375677	387 962
Keskikorko, % ²⁾	5,62	6,06	6,22	
Valuuttaluotot (muut kuin euromääräiset 1999–)				
Kanta, milj.mk	8130	7788	7238	10 607
Keskikorko, %	6,38	6,54	6,43	5,73

	2000		2001			
	Loka	Marras	Joulu	Tammi	Helmi	Maalis
Kotimaiset uudet euroluotot¹⁾						
Määrä milj.mk ²⁾	17485	16578	20704	17091	16765	20 444
Keskikorko, % ³⁾	5,84	5,84	5,64	5,61	5,63	5,50

1) 31.12.98 asti uudet markkaluotot

2) Ml. valtion varoista välitetyt

3) Pl. valtion varoista välitetyt

joita täydennetään Tilastokeskuksen aineistoilla. Sarjoista ei tehdä painojulkaisua, vaan toimialoittaiset liikevaihtosarjat ja -kuviot julkaistaan Excel-taulukkoina Internet-osoitteessa. Indeksisarjat löytyvät myös Tilastokeskuksen StatFin- palvelusta

Lähde: Liiketoiminnan kuukausikuvaajat 2001, helmikuu. Tilastokeskus

Työllisyys parani ja työttömyys väheni

Työllisiä oli huhtikuussa Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan 38 000 henkeä enemmän kuin vuotta aiemmin. Jatkuvaa kokoaikatyötä tekevien palkansaajien määrä pysyi vuoden takaisella tasolla. Määräaikaisia ja/tai osa-aikaisia työsuhteita oli 27 000 enemmän kuin vuotta aiemmin.

Työllisyysaste eli työllisten

osuus 15–64-vuotiaista oli huhtikuussa 66,4 prosenttia. Se oli 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuotta aiemmin. Kausivaihtelusta tasoitettu työllisyysaste oli huhtikuussa 67,7 prosenttia. Toimialoista työllisyys lisääntyi eniten majoitus- ja ravitsemispalveluissa sekä sosiaalipalveluissa. Työpaikat lisääntyivät eniten Länsi-Suomen läänissä.

Työttömiä oli työvoimatutkimuksen mukaan huhtikuussa 267 000 eli 16 000 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömyysaste oli 10,3 prosenttia (11,0 % 4/2000). Miesten työttömyysaste oli 10,4 prosenttia (11,4 %) ja naisten 10,2 prosenttia (10,6 %). 25–74-vuotiaitten työttömyysaste oli 7,6 prosenttia (8,4 %) ja 15–24-vuotiaiden nuorten 28,5 prosenttia (29,6 %).

Kausivaihtelusta tasoitettu työttömyysaste oli 9,1 prosenttia. Nuorilla se oli 19,8 ja 25–74-vuotiailla 7,5 prosent-

tia. Työttömyysaste oli pienin Etelä-Suomen läänissä eli 7,7 prosenttia ja suurin Lapin läänissä, 19,0 prosenttia.

Huhtikuun työttömyysluku ovat suurempia kuin maaliskuun, koska nuoria alkaa haakeutua työmarkkinoille, mutta useat heistä eivät vielä ole saaneet työtä.

Lähde: Työvoimatilasto 2001, huhtikuu. Tilastokeskus

Palkat nousivat 4,7 prosenttia

Palkansaajien nimellissuorat nousivat Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan vuoden 2000 tammi-maaliskuusta tämän vuoden tammi-maaliskuuhun 4,7

prosenttia. Sopimuskorotusten osuus ansiotason vuosinoususta kasvoi ensimmäisellä neljänneksellä 3,5 prosenttiyksikköön, koska vuosimuutoksessa olivat osittain mukana sekä viime vuoden että tämän vuoden sopimuskorotukset. Loppuosa ansiotason noususta johtui palkkaliikumista ja palkansaajarakenteen muutoksista. Kuluttajahintojen noususta puhdistettu reaaliensioiden vuosikasvu oli vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 1,6 prosenttia.

Tilastokeskuksen ansiotasoindeksi mittaa palkansaajien ansioiden kehitystä säännölliseltä työajalta. Ansiosta ei ole vähennetty veroja eikä veronluonteisia maksuja.

Lähde: Ansiotasoindeksi 2001, 1. neljännes. Tilastokeskus

TYÖLLISYYS

	2001 Maaliskuu	2001 Huhtikuu	Muutos Huhtikuu 01/00 %
	1000 henkeä		
15-74-vuotiaita	3906	3907	0,2
Työvoima yhteensä	2563	2585	0,9
Työvoimaosuus, %	65,6	66,2	0,5
Työvoimaan kuulumattomat 15-74-v.	1342	1321	-1,1
siitä koululaiset ja opiskelijat	360	336	-0,9
kotitaloustyötä tekevät	98	104	-1,9
Työlliset yhteensä	2316	2318	1,7
Yrittäjät ja yrittäjäperheenjäsenet	293	322	3,5
Palkansaajat	2023	1996	1,4
Työlliset työajan mukaan			
Kokoaikatyölliset	2042	2012	1,2
Osa-aikatyölliset	273	304	5,2
Työlliset toimialoittain			
Maa-, riista- ja kalatalous	102	104	-3,9
Metsätalous	19	24	2,6
Teollisuus	479	494	4,2
Talonrak., rak.asennus ja viimeistely	106	103	-6,5
Maa- ja vesirakentaminen	26	26	6,9
Kauppa, majoitus- ja ravitsemistoiminta	353	355	3,8
Liikenne	174	168	2,8
Rahoitus-, vakuutus- ja liike-elämän palvelut	296	288	2,6
Julkiset ja muut palvelut	755	749	-0,1
Toimiala tuntematon	7	8	..
Tehdyt työtunnit, milj. tuntia	352,9	309,3	4,4

TYÖTTÖMYYS

	2001 Maaliskuu	Huhtikuu	Muutos Huhtikuu 01/00 %
Työttömät, 1000 henkeä	247	267	-5,7
Miehet	127	140	-7,9
Naiset	120	128	-1,5
15-24-vuotiaat	69	95	0
Työttömyysaste, %	9,6	10,3	-0,7
Miehet	9,5	10,4	-1
Naiset	9,8	10,2	-0,4
15-24-vuotiaat	22,8	28,5	-1,1 yks.
Työttömyysaste toimialoittain, %			
Maa-, riista-, kala- ja metsätalous	7,3	6,3	0,2 yks.
Teollisuus	4,6	5	-0,5 yks.
Rakentaminen	13,7	15,1	-1 yks.
Kauppa, majoitus- ja ravitsemistoiminta	6,1	6,2	-1,1 yks.
Liikenne	3,2	3,4	-0,1 yks.
Rahoitus-, vakuutus- ja liike-elämän palvelut	6,6	6,8	1,6 yks.
Julkiset ja muut palvelut	6,9	5,7	-1,3 yks.

TYÖMARKKINAT

	1995	1996	1997	1998	1999	2000*	2000	2001									
								VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV
Työlliset, 1000 henkeä	2099	2127	2169	2222	2296	2335	2468	2427	2332	2317	2336	2319	2272	2293	2316	2318	
Työttömät, 1000 henkeä	382	363	314	285	261	253	210	219	234	225	224	210	248	248	247	267	
Työttömyysaste, %	15,4	14,6	12,7	11,4	10,2	9,8	7,8	8,3	9,1	8,9	8,7	8,3	9,9	9,8	9,6	10,3	

*ennakkotieto

Inflaatio 3,0 %

Kuluttajahintojen vuosimuutos eli inflaatio oli Tilastokeskuksen mukaan huhtikuussa 3,0 prosenttia. Inflaatio pysyi lähes ennallaan, sillä maaliskuussa se oli 2,9 prosenttia.

Huhtikuun inflaatiosta 0,9 prosenttiyksikköä johtui asunon kalliutumisen: asuntolainojen korot, vuokrat sekä asuntojen hoitokustannukset nousivat. Elintarvikkeiden kallistuminen vaikutti inflaatioon huhtikuussa runsaat 0,4 prosenttiyksikköä, kuten myös kulttuuri- ja vapaa-ajan tavaroiden ja palveluiden hintojen nousu. Liikenteen kallistumi-

sen osuus inflaatiosta oli lähes 0,4 prosenttiyksikköä. Inflaatiota hillitsivät huhtikuussa hieman asuntojen lievä halpeneminen ja vihannesten hintojen lasku.

Maaliskuusta huhtikuuhun kuluttajahinnat nousivat 0,5 prosenttia, mikä johtui lähinnä bensiinin kallistumisesta ja vaatealennusmyyntien loppumisesta.

Tilastokeskuksen haastattelijat keräävät indeksiä varten yli 50 000 hintatietoa noin 2 000 liikkeestä aina kuukauden puolivälissä. Lisäksi noin 600 hintatietoa kerätään keskitetysti.

Läbde: Kuluttajahintaindeksi 2001, huhtikuu. Tilastokeskus

PALKANSAAJIEN ANSIOTASOINDEKSI (1995 = 100)

	2000				2001
	1. nelj.	2. nelj.	3. nelj.	4. nelj.	1. nelj.
Toimiala					
Maa- ja metsätalous	114,0	115,7	116,2	116,4	119,3
Teollisuus	118,0	119,6	120,2	121,5	123,9
Energia- ja vesihuolto	115,3	118,2	118,8	119,8	122,8
Rakentaminen	117,6	118,9	119,7	120,6	123,3
Tukku- ja vähittäiskauppa	114,8	117,4	117,6	118,0	120,9
Majoitus ja ravitsemustoiminta	115,2	116,0	116,1	116,4	119,2
Kuljetus	114,9	117,6	117,7	118,1	120,8
Posti- ja teleliikenne	120,9	122,5	123,2	124,0	126,8
Rahoitus	119,6	120,8	120,9	122,0	124,7
Vakuutus	117,9	119,1	119,2	119,4	122,5
Kiinteistöalan palvelut	118,8	121,1	120,8	120,6	123,5
Tietojenkäsittelypalvelu	114,5	117,1	117,3	117,7	120,5
Tutkimus ja kehittäminen	117,8	119,3	119,6	119,5	122,3
Julkinen hallinto	115,9	117,3	117,6	118,1	120,8
Koulutus	113,5	114,6	114,8	115,2	117,8
Terveydenhuoltopalvelut	116,2	117,8	118,5	118,8	121,1
Sosiaalipalvelut	114,6	116,0	116,5	117,2	120,0
Yhteensä	116,5	118,2	118,6	119,2	121,9
Tuntipalkkaiset	116,7	118,4	118,9	120,0	122,6
Kuukausipalkkaiset	116,4	118,2	118,5	119,0	121,7
Sektori					
Yksityinen sektori	117,2	119,1	119,5	120,2	123,0
Kunnat	114,6	116,0	116,5	116,8	119,3
Valtio	116,2	117,6	117,8	118,1	120,9
Muut	114,0	115,5	115,7	116,0	118,8

JULKISTEN MENOJEN HINTAINDEKSI (1995 = 100)

	1998	1999	1999	2000				
			4. nelj.	1. nelj.	2. nelj.	3. nelj.	4. nelj.	
Valtiontalous	102,9	103,8	104,3	105,8	106,9	107,7	108,1	
Kunnallistalous	105,4	107,1	107,7	109,5	110,9	111,6	112,0	

KULUTTAJAHINTAINDEKSI

	1997	1998	1999	2000			2001							
				VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV
Indeksi (1995=100)	101,8	103,2	104,4	108,2	108,3	108,5	109,3	109,4	109,3	109,1	108,9	109,5	110,0	110,5
Vuosimuutos, %	1,2	1,4	1,2	3,5	3,7	3,8	4,2	4,1	4,0	3,5	3,3	3,1	2,9	3,0
Elinkustannusindeksi (1951=100)	1415	1435	1452	1504	1505	1507	1519	1520	1519	1517	1514	1522	1529	1536

KULUTTAJAHINTAINDEKSI (1995 = 100)

	2001 Huhtikuu	Kuukausi- muutos %	Vuosi- muutos %
Kokonaisindeksi	110,5	0,5	3
Elintarvikkeet ja juomat	105	0	3
Alkoholijuomat ja tupakka	112,5	0	2,4
Vaatetus ja jalkineet	102,7	1,9	1,1
Asuminen, lämpö ja valo	114,1	0,2	3,9
Huonekalut, kodinkoneet ja -hoito	105,1	0,3	2,3
Terveyden- ja sairaudenhoito	115,8	-0,3	2,3
Liikenne	116	1,3	2,6
Viestintä	97,5	0,3	1,8
Kulttuuri ja vapaa-aika	110,3	1	3,7
Koulutus	120,1	0	4,4
Hotellit, kahvilat ja ravintolat	114,9	0,2	2
Muut tavarat ja palvelut	105,8	0,1	3,9
Nettohintaindeksi (1995=100) maaliskuu	109,4	0,4	3,5
Pohjainflaatioindikaattori (1995=100) maaliskuu	109,5	0,5	3,1

TUOTANNON HINTAINDEKSI (1949=100)

	2001 Huhtikuu	Kuukausi- muutos %	Vuosi- muutos %
Kokonaisindeksi	1690	0,6	3
Kotimarkkinatavarat	1686	0,4	3,7
Vientitavarat	1744	0,8	2,2
Tavararyhmät (SITC)			
0 Elintarvikkeet	1398	-0,3	0
7 Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	1518	0	-2,9
71 koneet ja laitteet, ei sähkökoneet	2343	0,2	2
72 sähkökoneet, -laitteet ja -tarv.	701	0	-11,4
Toimialaryhmät (ISIC, Rev.1)			
2-3 Tehdasteollisuus	1663	0,4	2,2
34-38 metalliteollisuus	1419	-0,1	-1,1
34 metallin perusteollisuus	1189	-0,8	2,1
35 metallituoteteollisuus	1666	1,3	4,6
36 koneiteollisuus	2349	0,2	2,1
37 sähkötekninen teollisuus	726	0	-9,5
38 kulkuneuvoteollisuus	1769	-0,4	1,8

TUKKUHINTAINDEKSI (1949=100)

	2001 Huhtikuu	Kuukausi- muutos %	Vuosi- muutos %
Kokonaisindeksi	1713	0,4	3
Kotimaiset tavarat	1773	0,2	3,5
Tuontitavarat	1518	0,8	1,9
Tavararyhmät (SITC)			
0 Elintarvikkeet	1254	-0,6	1,3
3 Polttoaineet, kaasu, sähkö, lämpö	2000	2,7	9,5
31a kivennäispolttoaineet ja -öljyt	2995	4,3	9,8
31b kaasu, sähkövirta ja lämpö	1296	1,3	9,2
5 Kemian teollisuuden tuotteet	1331	0,1	2,6
68 Epäjalot metallit	1347	-2,9	-2,5
7 Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	1903	0,3	-0,4
71 koneet ja laitteet, ei sähkökoneet	3226	0,6	2,5
72 sähkökoneet, -laitteet ja -tarv.	666	-0,1	-6,9
73 kuljetusneuvot	2142	0,4	3,6

	TUONTIHINTAINDEKSI (1995=100)			VIENTIHINTAINDEKSI (1995=100)		
	2001 Huhtikuu	Kuukausi- muutos %	Vuosi- muutos %	2001 Huhtikuu	Kuukausi- muutos %	Vuosi- muutos %
Kokonaisindeksi	109	1	1,7	102,4	0,8	2,4
Energiatuotteet	195,4	6,4	15,5			
Raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet	96,1	-0,4	-1,1	108	0,5	4,9
Kestokulutustavarat	103,9	0,1	1,5	93,4	-0,4	0,1
Muut kulutustavarat	103,5	0,5	-1,4	109,2	0,2	2,1
Investointitavarat	105,2	0,3	0,3	86,5	0,1	-3,7
Tavararyhmät (NACE-TOL)						
01 Maataloustuotteet	96,9	3,7	-5,8			
02 Metsätaloustuotteet	101,6	0	7,1			
C <i>Mineraalit</i>	179,4	7,6	14,4			
D <i>Teollisuustuotteet</i>	102,5	-0,2	-0,1	102,3	0,7	2,2
DA Elintarvikkeet, juomat ja tupakka	107,1	-0,2	1,2	110,5	1,4	0,3
DB Tekstiilit ja vaatteet	98,9	-0,1	-0,6	99,6	-0,3	2,6
DD Puutavara ja -tuotteet				90	-1,5	-5,1
21 Selluloosa, paperi ja paperituotteet	96,9	-0,5	0	116	1,2	8,7
232 Öljytuotteet	205	-1,1	-0,3			
DG Kemikaalit ja kemialliset tuotteet	102,3	0,9	2,2	107,5	-1	-0,6
DH Kumi- ja muovituotteet	95,8	0	-1,2	107,9	0	0,3
DI Ei-metalliset mineraalituotteet	102,9	-1,5	-1,2	134,6	1,6	15,9
27 Perusmetallit	103,1	-5,8	-9,1	98,3	-0,8	2,1
271 rauta, teräs ja rautaseokset	99	-11,9	-10,8	92,8	-1,9	8,2
274 muut kuin rautametallit	108,9	1,2	-10,7	110,3	0,2	-4,5
28 Metallituotteet	107,9	0,5	6,7	96,1	2	5
DK Koneet ja laitteet	114,3	0,1	1,2	112,1	0,3	1,6
DL Sähkötekn. tuotteet ja optiset laitteet	75,9	-0,1	-3,3	68,3	0	-9,3
DM Kulkuneuvot	130	1,9	5,8	103,5	-0,5	1,5

	TEOLLISUUDEN TUOTTAJAHINTAINDEKSI (1995=100)			KOTIMARKKINOIDEN PERUSHINTAINDEKSI (1995=100)			TUUKUHINTAINDEKSI (1995=100)		
	2001 Huhtikuu	Kuukausi- muutos %	Vuosi- muutos %	2001 Huhtikuu	Kuukausi- muutos %	Vuosi- muutos %	2001 Huhtikuu	Kuukausi- muutos %	Vuosi- muutos %
Kokonaisindeksi	106,9	0,5	3,7	108,1	0,4	2,9	108,2	0,4	3
Kotimaiset tavarat				108,2	0,1	3,5	108,2	0,2	3,5
Tuontitavarat ¹⁾				108,1	1	1,7	108,3	0,8	1,9
Käyttötarkoitus									
Energiatuotteet	118,4	2,5	9,5	132	3,5	11	132,7	2,7	9,4
Raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet	103	-0,7	3,3	100,8	-0,9	1,3	100,5	-0,8	1,6
Kestokulutustavarat	117,4	-0,4	3,3	108	-0,1	2,1	107,3	-0,1	1,6
Muut kulutustavarat	103,7	0	1,3	102,9	0,1	0,4	104,3	0,3	1,4
Investointitavarat	101	0,3	-1,6	108,1	0,3	1,7	102,4	0,3	-0,6
Tavararyhmät (NACE-TOL)									
01 Maataloustuotteet				91,7	-3,1	0,3	93,6	-2,9	1,2
02 Metsätaloustuotteet				117,4	-0,4	1,3	111,3	0,2	4,1
C <i>Mineraalit</i>	111,8	0,6	2,5	166,3	6,6	12,7	159	5	10
D <i>Teollisuustuotteet</i>	106,3	0,1	2,2	104,3	0	1,3	105,8	0,1	1,7
DA Elintarvikkeet, juomat ja tupakka	101,4	-0,3	0,7	102,1	-0,3	0,7	105	0,1	1,9
DB Tekstiilit ja vaatteet	101,2	0,3	-0,2	95,3	0	-0,5	95,3	0,1	-0,5
DD Puutavara ja puutuotteet	97,3	-0,4	-2,9	96,6	-0,2	-2,5	96,6	-0,2	-2,5
21 Selluloosa, paperi ja paperituotteet	105	-1,1	6,6	103,9	-1,1	5,7	104,3	-1	5,8
22 Kustannus- ja painotuotteet	110,6	0	3,4	111	0	2,9	110,2	0	2,8
232 Öljytuotteet	188,8	6,3	10,1	193	4	6,8	155	2,6	6,6
DG Kemikaalit ja kemialliset tuotteet	108,7	-0,7	6,2	104,7	0,2	4	104,3	0,2	4
DH Kumi- ja muovituotteet	105,2	0	2,6	100,3	0	1,1	99,9	0	1
DI Ei-metalliset mineraalituotteet	108,4	-0,3	-0,4	107	-0,6	-0,6	106,9	-0,6	-0,6
27 Perusmetallit	95,3	-0,7	2,1	98	-2,7	-2,5	98	-2,7	-2,5
271 rauta, teräs ja rautaseokset	96,1	0	1,1	97	-4,4	-3,3	97	-4,4	-3,3
274 muut kuin rautametallit	92,4	-1,5	5,6	99,4	-0,3	-2,6	99,3	-0,3	-2,6
28 Metallituotteet	115	1,2	4,4	112,9	1	5	112,8	1	5
DK Koneet ja laitteet	115,6	0	2,7	114,7	0,1	2	114,5	0,1	2
DL Sähkötekniset tuotteet ja optiset laitteet	77,8	-0,1	-10,7	75,6	-0,1	-5,9	75,6	-0,1	-5,8
DM Kulkuneuvot	113,8	0,2	3,2	126,8	1,6	5,4	120,3	1,1	4
E Sähkö, kaasu, lämpö ja vesi	108,9	1,6	9,5	108,5	1,7	9,4	112,3	1,6	9

	TUUKUHINTAINDEKSI														
	1997	1998	1999	2000	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	2001			
												I	II	III	IV
Indeksi (1949=100)	1601	1577	1573	1695	1703	1713	1746	1750	1754	1727	1712	1709	1705	1713	
Indeksi (1995=100)	100,9	99,6	99,4	107,1	107,6	108,2	110,3	110,5	110,8	109,1	108,2	108,0	107,7	108,2	
Vuosimuutos, %	1,6	-1,3	-0,2	8,6	8,0	8,2	9,6	9,7	8,8	6,0	4,5	3,2	2,1	3,0	

Tuottajahinnat nousivat

Tilastokeskuksen mukaan tuottajahintaindeksit nousivat maaliskuusta huhtikuuhun 0,4–1,0 prosenttia. Eniten kallistuivat tuontihinnat. Tuontihintaindeksin nousu johtui pääosin raakaöljyn ja autonosien kallistumisesta. Indeksien nousua hillitsi perusmetallien halpeneminen. Viime vuoden huhtikuusta tuontihinnat nousivat 1,7 prosenttia.

Vientihinnat nousivat maaliskuusta huhtikuuhun 0,8 prosenttia. Nousun syynä olivat kohonneet öljytuotteiden sekä paperin ja kartongin hinnat. Viime vuoden huhtikuusta vientihinnat nousivat 2,4 prosenttia. Eniten kallistuivat maa- ja metsätaloustuotteet, öljytuotteet, ei-metalliset mineraalituotteet sekä rauta, teräs ja rautaseokset.

Teollisuuden tuottajahinnat eli kotimaisten tavaroiden tehtaanhinnat nousivat viime vuoden huhtikuusta 3,7 prosenttia. Eniten kallistuivat energiatuotteet, 9,5 prosenttia, kun taas investointitavarat halpenivat 1,6 prosenttia.

Tuottajahintaindeksit mitaavat hyödykkeiden hintakehitystä yritysten näkökulmasta. Kotimarkkinoiden perushintaindeksi mittaa Suomessa käytettävien tavaroiden verollisten hankintahintojen muutosta. Kotimarkkinoiden perushintaindeksi ja tukkuhintaindeksi sisältävät kotimaisia ja ulkomailta tuotuja tavaroita.

Lähde: *Tuottajahintaindeksit 2001, huhtikuu. Tilastokeskus*

Aikuiskoulutuksessa runsaat 1,7 miljoonaa henkilöä

Aikuiskoulutukseen osallistui vuonna 2000 yli puolet 18–64-vuotiaasta väestöstä eli runsaat 1,7 miljoonaa henkeä. Vuodesta 1995 aikuiskoulutukseen osallistuminen lisääntyi 5 ja vuodesta 1980 yli 20 prosenttiyksikköä. Tiedot käyvät ilmi aikuiskoulutustutkimuksesta, jota varten Tilastokeskus haastatteli vuoden 2000 helmi-kesäkuussa 3 400 iältään 18–64-vuotiasta henkilöä.

Naiset osallistuivat aikuiskoulutukseen miehiä aktiivisemmin. Miehistä oli vuoden aikana ollut koulutuksessa hie- man alle puolet ja naisista kuusi kymmenestä. Miesten ja naisten välinen ero aikuiskoulutukseen osallistumisessa on säilynyt

samansuuruisena viimeksi kuluneet kaksikymmentä vuotta.

Lähde: *Tilastokeskuksen koulutustilastot*

Ulkomaalaisten yöpymiset lisääntyivät 12 %

Matkailu Suomeen kasvoi edelleen maaliskuussa. Ulkomaisten matkailijoiden yöpymiset Suomen majoitusliikkeissä lisääntyivät 12 prosenttia viime vuoden maaliskuuhun verrattuna. Kotimaisten matkailijoiden yöpymisiä kirjattiin 2 prosenttia viimevuotista enemmän. Yöpymisten kokonaismäärä kasvoi 4

prosenttia. Luvut ovat Tilastokeskuksen majoitustilaston ennakkotietoja.

Yöpymisten määrä kasvoi 7 % tammi-maaliskuussa

Yöpymisten kokonaismäärä Suomen majoitusliikkeissä kohosi tammi-maaliskuussa 3,4 miljoonaan. Määrä oli 7 prosenttia suurempi kuin viime vuoden vastaavana ajanjaksona. Ulkomaisten matkailijoiden yöpymiset lisääntyivät 20 prosenttia ja kotimaisten matkailijoiden yöpymiset 3 prosenttia. Eniten yöpymisten määrä kasvoi Etelä-Karjalassa (34,5 %) ja Kainuussa (31,3 %).

Lähde: *Matkailutilasto 2001, maaliskuu. Tilastokeskus*

REKISTERÖIDYT UUDET AUTOT

	2001 Huhtikuu	Vuosi- muutos %	2001 Tammihuhtikuu	Vuosi- muutos %
Autot yhteensä	10770	-19,2	46748	-22,4
Henkilöautot	9356	-19,5	40271	-24,4
Pakettiautot	1037	14,0	4522	-3,4
Kuorma-autot	338	-52,5	1813	-13,8
Linja-autot	39	-51,3	142	-32,1

MAJOITUSTOIMINTA

	2001 Maaliskuu	Vuosi- muutos %	2001 Tammimaaliskuu	Vuosi- muutos %
Yöpymiset hotelleissa	1156189	4,7	3048482	7,9
ulkomaalaisia	276194	13,5	840923	21,2
Hotellihuoneiden käyttöaste, %	53,4	0,3	49,3	2,1

VÄESTÖNMUUTOKSET

	1999 4. nelj.	1999 1.-4. nelj.	2000 1. nelj.	2000 2. nelj.	2000 3. nelj.	2000 4. nelj.	2000 1.-4. nelj.	2001 1. nelj.
Elävänä syntyneet	13293	57574	14235	14595	14589	13323	56742	14025
Kuolleet	12123	49345	13941	11909	11649	11840	49339	12075
Syntyneiden enemmitys	1170	8229	294	2686	2940	1483	7403	1950
Maahan muuttaneet	3392	14744	3434	4250	5172	4039	16895	4072
Maasta muuttaneet	2572	11966	2943	3028	5280	3060	14311	3076
Nettomaahanmuutto	820	2778	491	1222	-108	979	2584	996
Väestön kokonaismuutos ¹⁾	2152	11656	742	3865	2788	2418	9813	2946

¹⁾ Sisältää rekisterikorjaukset

VÄKILUKU

	1995	1996	1997	1998	1999	1999 4. nelj.	2000 1. nelj.	2000 2. nelj.	2000 3. nelj.	2000 4. nelj.	2001 1. nelj.
Ajankohdan lopussa, 1 000 henkeä	5117	5132	5147	5160	5171	5171	5172	5176	5179	5181	5184

Hankittiinko jouluna 1999 kännyköitä niin paljon lahjaksi, että matkapuhelinpeitto hypähti rajusti.

Siltä näyttäisi, kun katsoo toista kuviota, mutta toinen kuva paljastaa, että kyse on muusta (Kuuselan kuviot).

Mistä ovat väestötietomme peräisin? Väestölaskennoista, -rekistereistä ja haastattelututkimuksista (Väestötieteen salat).

Onko koolla väliä lastensaannissa? (Melkas)

Kuuselan kuviot

Paljastava kuva

Tämän palstan aiheena on onnistuneen kuvion tehokkuus ilmiöiden todellisen luonteen paljastamisessa. Kimmokkeen tähän sain Tietoajassa 4/2001 olleesta Jussi Melkaksen palstasta, jossa hän pohti tietojen keruumenetelmän vaikutusta haastattelututkimuksissa. Esimerkkinä oli Tilastokeskuksen kuluttajabarometri – tutkimus. Kun kyseisen tutkimuksen haastattelutapaa vaihdettiin, arviot joidenkin kestokulutushyödykkeiden yleisyydestä talouksissa muutuivat enemmän kuin satunnaisvaihtelun puitteissa oli odotettavissa. Esimerkiksi muutos matkapuhelimien määrässä oli seitsemän prosenttiyksikköä, eli suurin kuukausimuutos matkapuhelinten historiassa.

Vähän aikaa sitten tein puhelinpeittävyiden kehitystä Suomessa esittävän kuvion (kuvio 1) muuhun tarkoitukseen, mutta sitä tutkiessani myös edellä kuvattu asia sai uuden käänteen. Kuviossa näkyvä joulukuun 1999 ja tammikuun 2000 matkapuhelinten yleisyyttä esittävässä luvussa reilu hyppäys. Tähän hyppäykseen kiinnitettiin huomiota monessa yhteydessä, kun asiaa tarkasteltiin taulukkomuodossa.

Kun kuviota 1 tarkastelee vähän lähemmin, huomaa nopeasti ettei suuri muutos joulukuusta 1999 tammikuuhun 2000 ole se kohta, joka vaatii selittämistä. Vuoden 1999 alusta alkavassa kahden vuoden trendissä vuoden 2000 tammikuun arvo ei ole mitenkään poikkeava, vaan sitä edeltävät arvot. Matkapuhelinten yleisyyden kasvu noudattaa selkeää trendiä, joka on lähellä suoraa viivaa. (Oikeastaan kyseessä on kasvukäyrälle tyypillinen lievästi kaartuva (hidastuva) trendi.)

Kuviosta 1 huomaa nopeasti, että ajanjakso elokuusta 1999 joulukuuhun 1999 poikkeaa yleisestä kehityssuunnasta. Onkin siis syytä miettiä, mistä johtuu tällä aikavälillä oleva laskeva trendi. Vähäenivätkö matkapuhelimet todella sillä välillä, vai onko

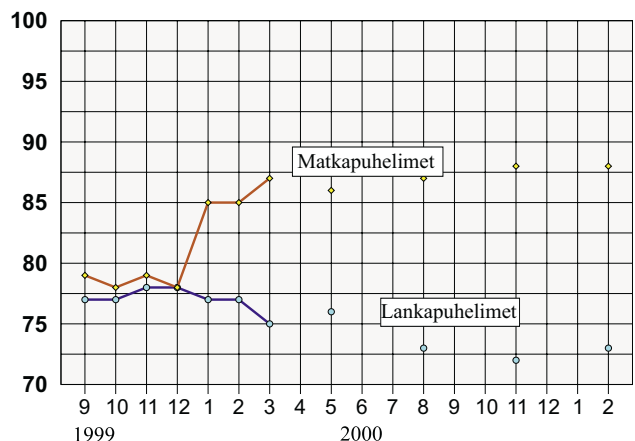
taustalla jokin tutkimusmetodin kysymys?

Kuvion 1 paljastavuus perustuu osaltaan myös siihen, että siinä on riittävän pitkä aikasarja. Vaikutuksen huomaa, kun sitä vertaa kuvioon 2, jossa esitetään sama asia, mutta rajattuna niin, että aikasarja alkaa syyskuusta 1999. Kuviosta 2 nousee väistämättä mieleen kysymys, mikä on syynä poikkeavaan hyppäykseen joulukuusta 1999 tammikuuhun 2000.

Oikein laadittu kuvio paljastaa edellä kuvatun tyyppiset ilmiöt oleellisesti paremmin kuin

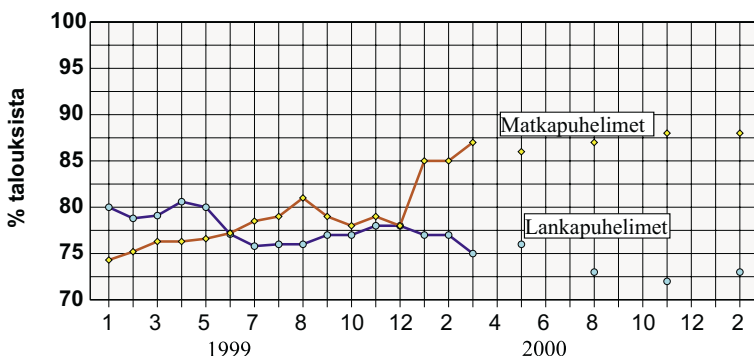
taulukko. Tämä perustuu siihen, että ihmisen visuaalinen hahmottuskyky on erittäin monipuolinen ja tehokas. Olemme muun muassa erittäin taitavia näkemään säännönmukaisuuksia. Toisaalta yksinkertaisenkaan säännönmukaisuuden – esimerkiksi pisteiden sijoittumisen suoralle viivalle – huomaaminen taulukosta ei ole mahdollista. Lisäksi olemme erittäin taitavia näkemään poikkeamat säännönmukaisuudesta, kuten poikkeavan osatrendin. Taulukosta tällaisten löytyminen on niin ikään yleensä mahdotonta.

Matka- ja lankapuhelinpeiton muutos Suomessa

Kuvio 2

Matka- ja lankapuhelinpeiton muutos Suomessa

Kuvio 1

Vesa Kuusela

- tilastotieteilijä, tilastografiikan asiantuntija
- vuosien kouluttajakokemusta Turun yliopistosta ja Tilastokeskuksesta
- kirjoittanut ensimmäisen suomenkielisen kirjan tilastografiikan perusteista

Väestötietojen lähdeaineistot

Väestötutkimuksen tiedot saadaan väestötalastoista ja erilaisista haastattelututkimuksista. Väestötalasto voidaan jakaa kahteen osaan; väkiluku- ja väestönrakennetilastoon ja toisaalta väestönmuutoksia kuvaavaan tilastoon.

Väestötalaston lähdeaineistona ovat toisaalta väestölaskennat ja toisaalta erilaiset väestörekisterit. Väestölaskennoista saadaan väestön tilaa koskevat tiedot ja väestörekistereistä väestönmuutoksia koskevat tiedot. Tosin Suomessa saadaan myös väestön tilaa koskevat tiedot väestörekisteristä.

Sen sijaan haastattelututkimukset muodostavat aivan oman erillisen ryhmän lähdeaineistoina. Haastattelututkimuksilla pyritään selkeyttämään sitä kuvaa väestöilmioiden kehityksestä, joka on saatu tutkimalla väestötalaston antamia tuloksia.

Kun ajatellaan kaikkia maailman maita, niin vielä nykyisinkin väestölaskennat ovat keskeisin väestötietojen lähdeaineisto. Kuitenkin teollistuneissa maissa

väestörekisterissä muuttuu. Tällainen väestörekisteri on esimerkiksi meillä Suomessa ja muissa Pohjoismaissa.

Suomessa väestörekisterikeskus (VRK) ylläpitää väestörekisteriä – väestötietojärjestelmää, jota käytetään laajasti eri hallinnonaloilla. Väestötietojärjestelmä on nykyisin väestötalastojen tärkein lähdeaineisto.

Toisaalta väestörekisteri voidaan ymmärtää myös suppeammaksi luetteloksi, jota ylläpidetään alueellisesti. Tällaisten rekistereiden ylläpidosta vastaavat usein paikallistason viranomaiset tai niitä ylläpitää kirkko.

Suomi on tyyppillinen esimerkki maasta, jossa väestökirjanpito alkoi kirkon toimesta. Aluksi pidettiin luetteloa kasteituista ja haudatuista. Nämä luettelot laajenivat luetteloiksi luku-taitoisista seurakuntalaisista ja myöhemmin muuttuivat kaikkien seurakuntalaisten luetteloiksi – kirkonkirjoiksi.

Väestölaskennat

Väestölaskentojen keskeisimpiä ominaisuuksia käsiteltiin jo Tietoajassa 1/2001, mutta tässä vielä muutamia keskeisimmät asiat.

Väestölaskennan tavoite on nimensä mukaisesti laskea väestön määrä. Samalla kun väestön määrä lasketaan kerätään muutamia keskeisimpiä tietoja väestös-

Mauri Nieminen
– väestötieteilijä, väestötalastojen asiantuntija
– opettanut väestötiedettä Helsingin yliopistossa, eri kesäyliopistoissa ja Tilastokeskuksessa
– työskennellyt Afrikassa ja osallistunut lukuisiin kansainvälisiin konsulttehtäviin

Matti Meikäläisen peruskoulu

Väestötieteen salat on artikkelisarja, jossa tutustutaan väestötieteen sisältöön ja väestöllisten ilmiöiden tutkimiseen sekä tarkastellaan väestönkehityksen merkitystä niin yhteiskunnan kehityksen kannalta kuin tavallisen Matti Meikäläisen näkökulmasta. Koska artikkelisarjan tavoitteena on opettaa väestötieteen perusteet, siinä käydään läpi perusopetuskokonaisuus, jonka jälkeen jokainen tietää mitä on väestötiede.

Väestötieteen salat alkoi tämän vuoden ensimmäisessä numerossa, jossa tutustuttiin väestölaskennan sisältöön. Aikanaan vuoden 2000 viimeisen päivän piti olla sellainen, jolloin lähes kaikki maailman maat suorittaisivat väestölaskennan. Mutta erinäisistä syistä väestölaskennan tekivät vain harvat maat. Tosin kyllä lähes kaikki maat tekevät sen vuoden parin viipeellä.

Tuon ensimmäisen artikkelin jälkeen onkin tutustuttu siihen, mitä on väestötiede. Tässä ja seuraavassa numerossa käsitellään lähteitä, jatkossa menetelmiä, tunnuslukuja ja keskeisimpiä käsitteitä.

Verkko-opetus

Tietoajan kuukausiartikkeleiden (Kuuselan kuviot, Väestötieteen salat sekä Jussi Melkaksen palsta ajan-

kohtaisista tilastollisista ilmiöistä) lisäksi Tilastokeskuksessa ollaan valmistamassa Internet-sivuille verkko-oppimateriaalia.

Aluksi tämä opetus sisältää Väestötieteen salat -artikkelisarjaa laajempaa väestötieteen opetuskokonaisuuden, tilastotieteen perusteiden opetuskokonaisuuden sekä työvoimatutkimuksen ja -tilastojen opetuskokonaisuuden. Nämä koulutusjaksot valmistuvat tämän vuoden loppuun mennessä.

Väestötieteen salojen pääsisältö:

1. Mitä on väestötiede
2. Väestötieteen historiaa
3. Väestötutkimuksen perusaineistot
4. Väestöilmiot ja niiden mittaaminen
 - Väestönmäärä
 - Väestönrakenne
 - Syntyvyys
 - Kuolevuus
 - Avioituvuus
 - Eronneisuus
 - Muuttoliike
5. Väestöteoria
6. Väestöpolitiikka
7. Suomen väestö
8. Maapallon väestö

tä kuten ikä, sukupuoli, siviilisääty, asuinpaikka, ammatti, elinkeino sekä tietoja perheiden ja asuntokuntien koostumuksesta. Eli yhteiskuntasuunnittelussa tarvittavia perustietoja.

Väestölaskennat ovat lakisääteisiä, usein joka kymmenes vuosi toistuvia sekä koko maan väestön kattavia laskentoja. Väestölaskennat toteutetaan YK:n suosittelemien käsitteiden, määritelmien ja luokitusten mukaisina. Näin eri maiden välinen vertailtavuus säilyy.

Monissa kehitysmaissa vielä nykyisin kerätään väestölaskentojen yhteydessä myös tietoja syntyneistä ja kuolleista. Tämä siksi, että tietoja ei ole taikka niitä ei saada keneltäkään muulta viranomaiselta. Monissa kehitysmaissa varsinkin syntymien rekisteröinti on puutteellista vielä tänäkin päivänä.

Haastattelututkimukset

Haastattelututkimuksissa tiedot kerätään otannalla määrätyn kokoiselta väestöryhmältä. Haastattelututkimusten avulla voidaan kerätä yksityiskohtaisempaa tietoa väestöilmioihin liittyvistä tekijöistä. Kun väestötalastojen avulla pystytään tarkastelemaan väestöilmioiden – esimerkiksi syntyvyyden – muutoksia, niin haastattelututkimusten avulla voidaan ihmisiltä kysyä tarkemmin tietoja syntyvyyteen vaikuttavista tekijöistä

Haastattelututkimusten tietojen luotettavuus ei ole aina sitä luokkaa kuin väestörekistereistä ja väestölaskennoista saatavien tietojen, mutta otanta- ja haastatteluteknisin menetelmin on haastattelututkimusten luotettavuutta pystytty lisäämään.

VAIKEA SYY-SEURAUSSUHDE

Pitkät tekevät paljon lapsia ... ja menestyvät muutenkin elämässä

... kertoi HS:n tiedepalsta 19.5.2001.

HS:n tekstistä on poimittavissa ainakin seuraava empiiristen yleistyksen luettelo:

- hyvin koulutetut suomalaiset ovat pitkiä
- Länsi- ja Etelä-Suomen asukkaat ovat pidempiä ja varakkaampia kuin itä- ja pohjoissuomalaiset
- vuonna 1950 West Pointista valmistuneista sotilaista pitkät ovat saaneet enemmän lapsia kuin lyhyet
- heistä pitkät ovat myös eronneet useammin
- pisimmillä perheenjäsenillä on havaittu sosiaalista nousua
- pidempi kaksonen pärjää paremmin kuin lyhyt

Pituus näyttäisi siis auttavan elämässä eteenpäin. Ihan näin oikoista tulokintaa ei tuloksista voi kuitenkaan tehdä. Niinkuin Hesarin ju-

tussakin todetaan, pitkät ovat yleensä jo valmiiksi keskimääräistä hyväosaisempia yhteiskunnassa. Voidaan siis ajatella, että pitkien lapsiluku, koulutustaso, varakkuus johtuvat lapsuuden kodin vauraudesta – siitä samasta asiasta, josta pituuskin johtuu.

Surveyaineistoihin pohjautuvat korrelaatiot ovat aika hankalia syyseuraussuhteiden osoittamisen kannalta. Kunnolla syyseuraussuhteita voidaan selvittää koeasetelmissa, joissa tarkkaan samalaisteluilla ryhmillä seurataan tietyn toimenpiteen ja sen puuttumisen vaikutusta. Yhteiskunnallisissa asioissa kokeita on usein vaikea järjestää.

Jussi Melkas

- Tilastokeskuksen tiedotusjohtaja ja Tietoajan pitkäaikainen päätoimittaja
- toiminut myös tutkijana mm. Tilastokeskuksen haastatteluyksikössä
- opettanut tutkimusten ja tilastojen luku- ja käyttöä useiden vuosien ajan

Edellä esitetyn luettelon näytöistä vahvin on kaksostutkimuksen tulos. Kaksoset ovat yleensä lähtökohdiltaan niin lähellä toisiansa kuin mahdollista. Pituusero voi tosin sinänsä jo viestiä eroista kaksosten lähtökohdissa elämässä menestymiseen – hehän ovat jo äidin kohdusta lähtien taistelleet samoista resursseista.

Myös se, että saman perheen lapsista pisimmät pärjäävät parhaiten, kertoo jotakin. Tässä voi kuitenkin näkyä perheen taloudellisen tilanteen muutoksen vaikutus. Kun perhe vaurastuu, lapset saavat parempaa ruokaa ja kasvavat pitemmiksi ja heitä on varaa kouluttaa.

Myös sotilaille tehty seurantatutkimus osoittaa, että pituudella on vaikutusta. Pituuden vaikutus lapsilukuun säilyi vaikka saavutettu yhteiskunnallinen asema vakioitiin. Joiltain osin senkin yleistettävyyden voi asettaa kyseenalaiseksi. Päteekö tulos vähemmän miehisillä aloilla ja Yhdysvaltain ulkopuolella?

Hyvin koulutettujen sekä etelä- ja länsisuomalaisten pituus sen sijaan saattaa jo viitata siihenkin, että pituuden merkitys elämässä menestymiselle on näennäistä.

Pitäkin pärjää

Vaikka tässä esiteltäisiin esimerkeihin voi suhtautua huumorilla, on korrelaatioiden esittely joukkoviestimissä yleistynyt riesaksi asti. Erityisesti sairauksien metsästämisessä on usein menty päättömyyksiin. Korrelaatioilla pyritään luomaan yleisölle kuva syyseuraussuhteista, joiden pohjalta halutaan vaikuttaa käyttäytymiseen. Kun syy-seurausme-

kanismit ovat monimutkaisia ja johonkin lopputulokseen vaikuttaa lukuisia syitä, ei korrelaatiotarkastelu anna paljoa. Yksittäisen riskitekijän torjuminen voi johtaa toisen merkityksen yleistymiseen.

Lisäksi yhteiskunnallisista aineistoista saadaan yleensä melko alhaisia korrelaatioita, mikä tar koittaa sitä, että havaittu selvä positiivinenkin riippuvuus peittää alleen valtavasti yksilöllistä variaatiota. Esimerkiksi alkoholin terveysriskeistä ja -hyödyistä keskusteltaessa kannattaa muistaa viisaus: viina ei kaikille sovi. Sekä se että sen käänteislause pätevät yksilötasolla, osoittivat korrelaatiot mihin suuntaan tahansa.

Syy-seuraussuhteista lukiessa tulisi aina muistaa miettiä:

- 1) onko kerätty aineisto kelvollinen osoittamaan vaikutussuhteita (miten lähellä se koeasetelmaa),
- 2) onko tutkimusaineisto sellainen, että siitä voi yleistää (esimerkiksi kuvaako se suomalaisia),
- 3) onko havaitun syy-seuraussuhteen suunta yksiselitteinen (lisääkö pituus varallisuutta vai varallisuus pituutta),
- 4) voiko kahden asian korrelaation selittää jollakin kolmannella tekijällä (voiko pituuden ja koulutustason korrelaation selittää kodin hyvinvoinnilla),
- 5) mikä on syy-seuraussuhteen voimakkuus (voiko esimerkiksi käyttäytymisen muutoksilla todella vähentää sairauden riskejä).

Jussi Melkas

Eurostat

- tietoja EU-maista, jäsenedokasmaista sekä tärkeimmistä talouskumppaneista (Efta-maat, USA, Kanada ja Japani)
- aikasarjat 10-vuotiskaudelta 1989–1999
- tilastotaulukoita, analyysejä, grafiikkaa ja aluekarttoja

Uutta:

- IT-tilastot (PC:t, Internet, matkapuhelimet)
- aiempaa enemmän tietoja kandidaattimaista, kulutuksesta markkinoista
- enemmän kommentoivaa ja analyysoivaa tekstiä
- nyt saatavissa myös PDF-tiedostona
- käyttäjäystävällinen: paperiversiossa haku helpottava hakemisto, CD-romissa hakukone 11 kielellä

Saatavissa:

- painettuna julkaisuna neljällä kielellä (englanti, ranska, saksa ja tanska) tai
- CD-romina (haku myös suomeksi) tai
- PDF-tiedostona (tilattavissa myös luvuittain)

Edullisesti hintaan 40 euroa (+alv)

Nyt 6. painos monipuolisesta lähdeeteoksesta

Vuosikirja 2001

Tietosisältö:

1. Väestönrakenne- ja -muutokset
2. Alue ja ympäristö
3. Kansantalouden kehitys
4. Euroopan unionin rakenne ja kehitys
5. Jäsenedokasmaiden rakenne ja kehitys

Tilaukset ja lisätietoja:

Eurostat DataShop Helsinki
Tilastokirjasto
PL 2 B
00022 Tilastokeskus
puh. (09) 1734 2221
faksi (09) 1734 2279

s-posti: datashop.tilastokeskus@tilastokeskus.fi

internet: www.tilastokeskus.fi/tk/kk/datashop.html

Tietoajan palvelukortti

postita ilmaiseksi, faksaa (09) 1734 2354 tai soita (09) 1734 2531

Tilaa Tietoajan

☐ kestotilauksena	350 mk/12 numeroa
☐ vuositilauksena	410 mk/12 numeroa
☐ irtonumero	39 mk/nro
☐ edellisvuosien irtonumero	30 mk/nro
numerun _____ vuodelta 19	
☐ ilmainen näyttenumero tuttavalleni:	

Nimi _____

Osoite _____

Postinro ja -toimipaikka _____

Puhelin _____

Tilaa Tietoajan kuvia A4-koossa

☐ musta-vaalkokopioina	_____ kpl	65 mk/kpl + alv 22 %
(nerushintaan 5 nanerikoniota)		
☐ värinkoivona	_____ kpl	65 mk/kpl + alv 22 %
☐ musta-vaalkovalvona	_____ kpl	100 mk/kpl + alv 22 %
☐ värivalvona	_____ kpl	150 mk/kpl + alv 22 %

Numerosta _____

Sivulta _____

Aiheesta _____

Yhteystietoni/Osoitteenmuutos ___ / ___ 20 ___ alkaen

Vanha osoitteeni:

Nimi _____

Osoite _____

Postinro ja -toimipaikka _____

Asiakasnumero _____

Uusi osoitteeni:

Nimi _____

Osoite _____

Postinro ja -toimipaikka _____

Puhelin _____

00003 Helsinki

Sopimus 00022/710

VASTAUSLAHETYS

Tietoaika /3A

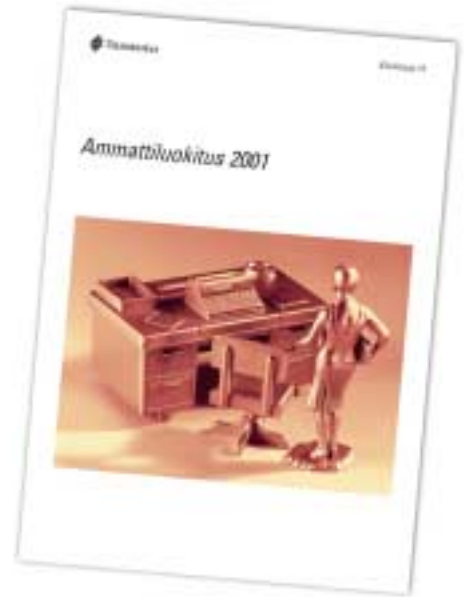
Tilastokeskus

Tilasto
keskus
maksaa
postimaksun

Uudistettu Ammattiluokitus 2001

Ammattiluokitus kuvaa ja määrittelee sitä työtä, mitä ihmiset tekevät. Ammattiluokitusta käytetään tilastojen laadinnan lisäksi muun muassa ammatinvalinnan ohjauksessa, työnvälityksessä, yritysten henkilöstörekistereissä, työelämän tutkimuksessa, koulutussuunnittelussa sekä terveystutkimuksessa.

Ammattiluokitus 2001:n käyttö eri tilastoissa ja tutkimuksissa mahdollistaa vertailukelpoisten tietojen tuottamisen ammattirakenteesta Suomessa ja muualla Euroopassa.

Ammattiluokitus 2001 sisältää seuraavat julkaisut:

- ◆ Käsikirja määrittelee luokkien tunnukset, nimet ja sisällöt, á 250 mk.
- ◆ Hakemisto sisältää 9765 ammattinimikettä aakkosellisessa ja luokkien numerotunnuksen mukaisessa järjestyksessä, á 200 mk.
- ◆ Tiivistelmä esittelee luokkien nimet suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi, á 150 mk.

Ammattiluokitus 2001 on saatavissa myös sähköisessä muodossa. Lisätietoja Tilastokeskuksen Luokituspalveluista, p. (09) 1734 22 43 tai sähköpostitse: tilastokeskus.luokitukset@tilastokeskus.fi.

Tee tilauksesi soittamalla, faksaamalla tai sähköpostitse myyntipalveluumme tai Internetissä osoitteessa: www.tilastokeskus.fi/tilastotori.

Myyntipalvelu

Tilastokeskuksen julkaisujen myynti ja asiakaspalvelu

Puhelintilaukset: (09) 1734 2011

Sähköposti: myynti.tilastokeskus@tilastokeskus.fi

00022 Tilastokeskus
p. (09) 17 341
ohivalinta (09) 1734...
faksi (09) 1734 2750
www.tilastokeskus.fi

Tietopalvelu, tiedustelut

Tilastokirjasto:
p. (09) 1734 2220
faksi (09) 1734 2279

Julkaisujen myynti

p. (09) 1734 2011
(ympäri vuorokauden)
faksi (09) 1734 2500

Aluepalvelutoimistot

Oulu, p. (08) 537 2046
faksi (08) 537 2047

Seinäjoki, p. (06) 414 4539
faksi (06) 423 3696

Tampere, p. (03) 3141 5900
faksi (03) 3141 5950

Turku, p. (02) 274 3430
faksi (02) 274 3440